

**ПРОГРАМИ ФАХОВИХ ІСПИТІВ
З ОСНОВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ,
КЛІНІЧНОЇ ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 6,
З КЛІНІЧНОГО МЕДСЕСТРИНСТВА,
З ПСИХОЛОГІЇ,
З ОСНОВ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 6, НРК 7
З ОСНОВ ЕКОНОМІКИ, ДЕРЖАВИ І ПРАВА,
ОСНОВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я,
ОСНОВ ПЕДАГОГІКИ
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 7
у 2026 році**

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Харківського національного
медичного університету

Валерій М'ЯСОЄДОВ
24 квітня 2026р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З ОСНОВ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 6 в 2026 році**

Харків
2026

Пояснювальна записка

Загальні відомості. Прийом вступників, які здобули освітній ступінь (ОС) бакалавра, для здобуття ступеня «Магістр» в галузі І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення», за спеціальністю І7 «Терапія та реабілітація» проводиться за результатами ЄВІ та фахового вступного випробування. Вступні випробування проводяться у формі тестування.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для опанування нормативних і варіативних дисциплін відповідно до програми підготовки фахівця за ОС «Магістр» за спеціальністю І7 «Терапія та реабілітація».

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Для успішного засвоєння дисциплін, передбачених навчальним планом для підготовки за ОС «Магістр» абітурієнти повинні мати базову вищу освіту за ОС «Бакалавр» та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення». Обов'язковою умовою також є вільне володіння державною мовою.

Порядок оцінювання результатів вступного випробування з основ фізичної терапії

Загальні положення

Екзаменаційний білет містить 25 тестових завдань з основ фізичної реабілітації. На виконання усіх тестових завдань відводиться 60 хвилин.

Завдання №№ 1-25 – тести закритого типу.

Кожне тестове завдання оцінюється лише за умови його вірного розв'язання!

Кількість балів за виконання тестових завдань з основ фізичної реабілітації може складати від 100 до 200 балів і визначається сумою балів за кожне вірно розв'язане завдання, доданою до 100 балів.

Критерії оцінок

Бали за кожне завдання нараховуються при вирішенні лише однієї вірної відповіді у відповідності до складності завдань.

Структура оцінки:

Оцінювання тестових завдань №№ 1-10: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 10 балів ($10 \times 1,0 = 10$).

Оцінювання тестових завдань №№ 11-15: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 25 балів ($5 \times 5,0 = 25$);

Оцінювання тестових завдань №№ 16-20: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 6 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 30 балів ($5 \times 6,0 = 30$);

Оцінювання тестових завдань №№ 21-25: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 7 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 35 балів ($5 \times 7,0 = 35$).

Таким чином, максимальна кількість балів за правильне виконання усіх тестових завдань може становити 100 балів, до яких додаються ще 100 балів.

ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Розкрийте сутність компетентнісного підходу в підготовці фізичних терапевтів.
2. Охарактеризуйте роль фізичного терапевта у системі охорони здоров'я.
3. Поясніть відмінність між біомедичною та біопсихосоціальною моделями.
4. Опишіть структуру МКФ та її практичне застосування.
5. Як формулюються цілі реабілітації за принципом SMART?
6. Розкрийте поняття «клінічне мислення» у фізичній терапії.
7. Які етапи реабілітаційного процесу?
8. Охарактеризуйте роль пацієнт-центрованого підходу.
9. Поясніть значення інформованої згоди.
10. Визначте етичні принципи професійної діяльності.
11. Розкрийте поняття «функціональна незалежність».
12. Поясніть значення мультидисциплінарної команди.
13. Опишіть структуру індивідуального плану фізичної терапії.
14. Які показники використовують для оцінки результатів реабілітації?
15. Охарактеризуйте принципи доказової практики.
16. Що таке клінічний аудит?
17. Розкрийте поняття професійної автономії.
18. Які фактори впливають на якість надання послуг?
19. Опишіть роль комунікації у терапевтичному процесі.
20. Поясніть значення безперервного професійного розвитку.
21. Опишіть біомеханіку кульшового суглоба.
22. Поясніть механізми стабілізації колінного суглоба.
23. Розкрийте типи м'язових скорочень та їх клінічне значення.
24. Поясніть механіку ходи в нормі.
25. Охарактеризуйте фази крокового циклу.
26. Розкрийте поняття центру маси та центру тиску.
27. Опишіть біомеханіку плечового суглоба.
28. Поясніть принципи важелів у руховій системі.
29. Розкрийте механізми постурального контролю.
30. Опишіть фізіологію м'язового тонусу.
31. Поясніть нейрофізіологічні основи руху.
32. Охарактеризуйте роль пропріоцепції.
33. Опишіть механізм дихальних рухів.
34. Поясніть фізіологію серцевого викиду.

35. Розкрийте адаптацію серцево-судинної системи до навантаження.
36. Опишіть механізми м'язової втоми.
37. Поясніть принцип суперкомпенсації.
38. Охарактеризуйте механізми розвитку контрактур.
39. Опишіть біомеханіку хребта.
40. Поясніть патомеханіку сколіозу.
41. Розкрийте поняття гіпермобільності.
42. Опишіть механізм формування плоскостопості.
43. Поясніть принципи кінезіологічного аналізу руху.
44. Охарактеризуйте механізм травми зв'язок.
45. Розкрийте фізіологічні основи витривалості.
46. Опишіть патофізіологію ішемічного інсульту.
47. Поясніть клінічні прояви центрального паралічу.
48. Охарактеризуйте спастичність та методи її оцінки.
49. Розкрийте механізми нейропластичності.
50. Опишіть принципи ранньої мобілізації після інсульту.
51. Поясніть роль МКФ у неврологічній реабілітації.
52. Охарактеризуйте шкалу Бартел.
53. Опишіть метод Бобат.
54. Поясніть принципи PNF.
55. Розкрийте поняття атаксії.
56. Опишіть реабілітацію після ЧМТ.
57. Поясніть особливості реабілітації при травмі спинного мозку.
58. Охарактеризуйте периферичні невропатії.
59. Опишіть порушення чутливості та їх клінічне значення.
60. Поясніть принципи відновлення ходи після інсульту.
61. Поясніть механізми виникнення тремору та його вплив на виконання функціональних рухів у пацієнтів під час фізичної терапії.
62. Охарактеризуйте основні клінічні прояви паркінсонізму та поясніть, як вони впливають на мобільність і повсякденну активність пацієнта.
63. Опишіть призначення та принцип використання шкали Ашворта для оцінки спастичності у клінічній практиці фізичного терапевта.
64. Поясніть структуру та клінічне значення шкали FIM (Functional Independence Measure) при оцінюванні рівня функціональної незалежності пацієнта.
65. Розкрийте поняття сенсомоторного навчання та поясніть його роль у відновленні рухових функцій після неврологічних уражень.
66. Опишіть основні компоненти постурального контролю та їх значення для підтримання рівноваги у пацієнтів під час реабілітації.
67. Поясніть фактори ризику падінь у пацієнтів із неврологічними порушеннями та роль асистента фізичного терапевта у їх профілактиці.
68. Охарактеризуйте основні види когнітивних порушень та поясніть їх вплив на процес фізичної терапії та навчання рухам.
69. Поясніть, що таке афазія, які її основні типи існують та як вона впливає на комунікацію під час реабілітаційного процесу.

70. Опишіть апраксію та поясніть, як порушення програмування рухів впливає на виконання функціональних завдань пацієнтом.
71. Розкрийте особливості депресії після інсульту та поясніть її вплив на мотивацію і результати фізичної терапії.
72. Поясніть роль асистента фізичного терапевта у виявленні психологічних та емоційних змін у пацієнтів під час реабілітації.
73. Охарактеризуйте принципи ефективної міждисциплінарної командної роботи у реабілітації пацієнтів із неврологічними порушеннями.
74. Поясніть, яким чином комунікація між членами реабілітаційної команди впливає на безпеку та ефективність відновлення пацієнта.
75. Опишіть обов'язки асистента фізичного терапевта у командній роботі та його внесок у досягнення реабілітаційних цілей пацієнта.
76. Опишіть етапи кардіореабілітації після інфаркту.
77. Поясніть розрахунок тренувальної ЧСС.
78. Охарактеризуйте шкалу Борга.
79. Опишіть показання та протипоказання до аеробного тренування.
80. Поясніть реабілітацію при ХОЗЛ.
81. Охарактеризуйте методи дихальної гімнастики.
82. Опишіть 6-хвилинний тест ходи.
83. Опишіть етапи загоєння перелому.
84. Поясніть реабілітацію після ендопротезування кульшового суглоба.
85. Охарактеризуйте артроз колінного суглоба.
86. Опишіть відновлення після розриву передньої хрестоподібної зв'язки.
87. Поясніть принципи лікування плечового імпінджменту.
88. Опишіть структуру фізикального обстеження.
89. Поясніть мануальне м'язове тестування.
90. Охарактеризуйте гоніометрію.
91. Опишіть шкалу Берг.
92. Поясніть оцінювання ризику падінь.
93. Розкрийте поняття «червоні прапорці».
94. Опишіть алгоритм дій при невідкладному стані.
95. Поясніть принципи інфекційної безпеки.
96. Охарактеризуйте методологію клінічних досліджень.
97. Поясніть рівні доказовості.
98. Опишіть систематичний огляд.
99. Поясніть різницю між валідністю і надійністю тесту.
100. Охарактеризуйте функціональні тести.
101. Поясніть принцип перевантаження.
102. Опишіть періодизацію тренування.
103. Поясніть моніторинг прогресу пацієнта.
104. Охарактеризуйте принципи документування.
105. Опишіть управління ризиками.
106. Поясніть значення телереабілітації.
107. Охарактеризуйте міждисциплінарну взаємодію.

108. Поясніть професійні межі компетентності.
109. Опишіть реабілітацію пацієнтів з коморбідністю.
110. Поясніть принципи паліативної реабілітації.
111. Охарактеризуйте оцінку якості життя.
112. Поясніть роль наукових досліджень у розвитку фізичної терапії.

Література

1. Доказова фізична та реабілітаційна медицина: абетка для мультидисциплінарних реабілітаційних команд: практичний довідник / за заг. ред. К. Д. Бабова. — Одеса: Державна установа «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології МОЗ України», Поліграф, 2023. — 76 с.
2. Сітовський А. М. Фізична терапія при порушенні діяльності опорно-рухового апарату : навч. посіб. / А. М. Сітовський. — Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. — 183 с
3. Богдановська Н. В., Кальонова І. В. Фізична реабілітація засобами фізіотерапії. — Суми: Університетська книга, 2020. — 160 с.
4. Магльований А. В., Мухін В. М., Магльована Г. М. Основи фізичної реабілітації: навчальний посібник. — Львів: Ліга-Прес, 2020. — 147 с.
5. Попадюха Ю. А. Сучасні технічні та ортопедичні засоби у реабілітації, фізичній терапії, ерготерапії: у 2 т. — Київ: Центр учбової літератури, 2020. — Т. 1. — 563 с.
6. Довідник «Базові засади застосування МКФ». — Geneva : WHO, 2020. — 60 с.
7. Сокрут В. М., Синяченко О. В., Сокрут О. П. Фізична, реабілітаційна та спортивна медицина: Нейрореабілітація. Т. 2. — Краматорськ: Каштан, 2020. — 340 с.
8. Вакуленко Л. О., Клапчук В. В., Вакуленко Д. В., Кутакова О. В., Прилуцька Г. В., Руцька А. В., Багрій І. П. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник / за заг. ред. О. Л. Вакуленко, В. В. Клапчука. — Тернопіль: ТДМУ, 2019. — 372 с.

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Харківського національного
медичного університету

Валерій М'ЯСОЄДОВ
24 квітня 2026р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З КЛІНІЧНОЇ ЛАБОРАТОРНОЇ ДІАГНОСТИКИ
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 6 в 2026 році**

Харків
2026

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового вступного випробування з дисципліни “Клінічна лабораторна діагностика” галузь знань І “Охорона здоров'я та соціальне забезпечення” другого (магістерського) рівня вищої освіти на спеціальність І6 “Технології медичної діагностики та лікування”, спеціалізація І6.01 «Лабораторна діагностика», складена на базі навчальної програми для медичних навчальних закладів України I-IV рівнів акредитації з дисципліни “Клінічна лабораторна діагностика” для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю І6 “Технології медичної діагностики та лікування” відповідно до Стандарту вищої освіти України підготовки фахівців, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 29.10.2024 р. № 1545.

Порядок оцінювання результатів вступного випробування з клінічної лабораторної діагностики

Загальні положення

Екзаменаційний білет письмового конкурсного екзамену з клінічної лабораторної діагностики складається з 25 тестових завдань різних типів, на виконання яких відводиться 60 хвилин.

Кожне з тестових завдань оцінюється лише за умови його вірного розв'язання.

Загально оцінка екзамену визначається як сума балів, які абітурієнт одержав, розв'язуючи всі 25 завдань, до яких додається 100 балів. Таким чином, ця оцінка може приймати значення в межах від 100 до 200 балів.

Критерії оцінювання

Кожне з тестових завдань оцінюється лише за умови його вірного розв'язання.

Структура оцінки:

Оцінювання завдань 1-10: бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначенні вірної відповіді. Кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 10 балів ($10 \times 1,0 = 10$).

Оцінювання завдань 11-15: бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначенні вірної відповіді. Кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 25 балів ($5 \times 5,0 = 25$).

Оцінювання завдань 16-20: бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначенні вірної відповіді. Кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 6 балів. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 30 балів ($5 \times 6,0 = 30$).

Оцінювання завдань 21-25: бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначенні вірної відповіді. Кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 7 балів. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 35 балів ($5 \times 7,0 = 35$).

Таким чином, максимальна кількість балів за правильне виконання усіх тестових завдань може становити 100 балів, до яких додаються ще 100 балів.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Лабораторна аналітика

1. Принципи уніфікації і стандартизації клінічних лабораторних методів дослідження.
2. Оцінка аналітичної надійності клінічних лабораторних методів дослідження.
3. Внутрішньо-лабораторний контроль якості.
4. Контроль якості роботи лаборантів.

Гематологічні дослідження

1. Клінічне трактування загального аналізу крові.
2. Дослідження кісткового мозку.
3. Геморагічні діатези
4. Анемії, класифікація, етіологія. Патогенез. Клінічні прояви. Лабораторні показники, Діагностика. Анемія, пов'язана з крововтратою - постгеморагічна анемія. Анемія, пов'язана з порушенням утворення гемоглобіну – залізодефіцитна. Анемія, пов'язана з порушенням синтезу ДНК і РНК – мегалобластна. Анемія, пов'язана з пригніченням проліферації клітин кісткового мозку. Апластична анемія (спадкова та набута). Дизеритропоетична анемія. Анемія, пов'язана з підвищеним кроворуйнуванням - гемолітична анемія.
5. Гострий лейкоз. Стадії і форми гострого лейкозу. Характеристика, лабораторні показники гострого лейкозу. Мієлолейкоз у дорослих і дітей, сублейкемічний лейкоз, еритремія, хронічний еритромієлоз. Лімфопроліферативні процеси, хронічний лімфолейкоз.
6. Хронічний лейкоз. Мієлопроліферативні процеси. Парапротеїнемічні гемобластози. Агранулоцитоз. Імунний агранулоцитоз. Цитостатична хвороба. Нелейкемічні захворювання. Хвороби нагромадження. Променева хвороба, гостра і хронічна. Клінічні прояви. Лабораторні показники. Діагностика. Червоний вовчак. Клінічні прояви. Діагностика (взяття крові, метод дослідження, LE-феномен). Геморагічні діатези, тромбоцитопенії та тромбоцитопатії. Клінічні прояви. Диференціальна діагностика. Вазопатії. Геморагічний васкуліт. Клінічні прояви. Діагностика. Імунні властивості еритроцитів.

Дослідження сечі

1. Лабораторна діагностика захворювань нирок, сечових шляхів: Дослідження фізичних властивостей сечі: кількості, кольору, прозорості, запаху, реакції, відносної густини. Фізичні властивості сечі в нормі і зміни їх при патології. Методи дослідження функціонального стану нирок: проба Зимницького. Техніка проведення проби Зимницького, діагностична цінність дослідження. Хімічне дослідження сечі. Патологічні складові частини сечі.

Протеїнурія, причини і види (ниркова, надниркова, позаниркова). Визначення наявності білка в сечі з сульфо-саліциловою кислотою, пробою Геллера з азотною кислотою, реактивом Ларионової та експрес-тестами. Кількісне визначення білка в сечі методом розведення за Брандбергом -Робертсом - Стольниковим і з сульфосаліциловою кислотою на ФЕКу. Визначення білка Бенс-Джонса.

2. Глюкозурія, причини і види (патологічна і фізіологічна). Визначення наявності глюкози в сечі за допомогою проби Гайнеса-Акімова, експрес-тестів. Визначення кількості глюкози в сечі колориметричним методом на ФЕКу (модифікований метод Альтгаузена). Зв'язок вуглеводного обміну з жировим: кетонемія і кетонурія. Виявлення кетонів в сечі реакцією Ланге, Лестраде, експрес-тестами.

3. Пігменти сечі. Етапи утворення жовчних пігментів. Фізіологія пігментного обміну та порушення його при різних видах жовтяниць. Виявлення в сечі білірубіну за допомогою проб Гаррисона і Розина, експрес-тестів. Виявлення уробілінових тіл в сечі методом Флоранса, Нейбауера і експрес-тестами. Діагностичне значення визначення жовчних пігментів для диференціації жовтяниць: паренхіматозної, механічної, гемолітичної, кон'югованої, фізіологічної.

Кров і пігменти крові. Причини і види гематурії. Гемоглобінурія, гемосидеринурія, порфіринурія, міоглобінурія, меланінурія. Виявлення гемоглобіну в сечі із застосуванням амідопіринової проби, експрес-тестів. Діагностичне значення показників.

4. Мікроскопічне дослідження осаду сечі: отримання осаду сечі, виготовлення нативного препарату і техніка мікроскопії. Елементи організованого осаду сечі: еритроцити, лейкоцити, епітелій, циліндри. Елементи неорганізованого осаду сечі: кислоти, лужної, і кислоти і лужної, патологічної сечі.

5. Зміни в сечі при інфекційно-запальних процесах в сечовому міхурі, сечовипускному каналі, передміхуровій залозі.

6. Зміни в сечі при хворобах нирок: піелонефриті, туберкульозі нирок, гломерулонефриті, нефротичному синдромі, гострій нирковій недостатності, амілоїдозі нирок, сечокам'яній хворобі, ураженні нирок при сифілісі.

7. Пухлини сечового міхура і нирок. Класифікація. Характеристика. Діагностичне значення.

Діагностика прихованого процесу в нирках. Кількісні методи дослідження осаду сечі. Метод Нечипоренка. Правила збирання сечі, послідовність дослідження, інтерпретація. Підрахунок лейкоцитів, еритроцитів, циліндрів в камері Горяєва. Діагностичне значення дослідження.

Дослідження шлункової секреції та дуоденального вмісту

1. Лабораторна діагностика захворювань органів травлення. Методи дослідження секреторної функції шлунка. Зондові методи дослідження секреції шлунка, фракційний метод отримання шлункового соку із застосуванням ентеральних, субмаксимальних і максимальних (парентеральних подразників).

Базальна і стимульована секреція. Беззондові методи дослідження секреції шлунка: десмоїдна проба за Салі, в модифікаціях С.В. Коростовцева, Ц.Г. Масевича, метод із застосуванням іонообмінних смол, радіотелеметричне дослідження. Внутрішньошлункова рН-метрія. Фізичні властивості: об'єм, колір, запах, слиз. Хімічне дослідження. Дослідження кислотоутворюючої функції шлунка: визначення кислотності за методом Міхаеліса, Тепфера і за допомогою рН-метрії шлункового соку. Діагностичне значення визначення дебіту і дефіциту соляної кислоти, базальної та максимальної секреції, лужного компоненту секреції. Оцінка базальної та максимальної секреції, їх співвідношень. Ферментативна активність шлунка. Визначення ферментативної активності за методом Туголукова. Визначення молочної кислоти за Уфельманом. Діагностичне значення дослідження. Діагностика дуоденогастрального рефлюксу.

2. Мікроскопічне дослідження шлункового вмісту: виготовлення препаратів нативного, з розчином Люголя і Суданом. Диференціація елементів слизової оболонки шлунка, їжі і мікроорганізмів.

Цитологічна діагностика захворювань травного каналу: стравоходу, шлунка. Класифікація. Характеристика.

3. Фізичні властивості жовчі: кількість (об'ємі), колір, прозорість, консистенція, реакція, відносна густина.

Мікроскопічне дослідження: елементи запального походження, кристалічні утворення; паразити і бактерії.

Діагностичне значення біохімічного дослідження жовчі.

4. Зміни дуоденального вмісту при захворюваннях жовчних шляхів: дискінезії, запалення, жовчнокам'яна хвороба.

5. Макроскопічне дослідження: кількість, колір, консистенція, запах, форма, реакція, залишки неперетравленої їжі, слиз, кров, гельмінти, конкременти.

Дослідження калу

1. Хімічне дослідження калу: кров і значення безм'ясної і безхлорофільної дієти при цьому дослідженні. Визначення крові в калі пробою з амідопірином, експрес-методом; білірубіну - з реактивом Фуше; стеркобіліну - пробою Шмідта; білка і муцину - реакцією Трибуле-Вишнякова. Діагностичне значення визначення стеркобіліну, білка та муцину.

2. Мікроскопічне дослідження калу. Виготовлення препаратів - нативних, з розчином Люголя, метиленовим синім, оцтовою кислотою. Елементи слизової оболонки кишок, їжі, кристали, мікрофлора. Загальні властивості калу і копрограма при різних станах травної системи: при нормальному травленні, недостатності травлення в шлунку, недостатності підшлункової залози, непоступанні жовчі, недостатності травлення в тонкому і товстому кишківнику. Особливості калу у дітей. Пухлини кишок.

Дослідження мокротиння

1. Структура і функція дихальних шляхів. Дослідження харкотиння. Правила роботи з харкотинням.
2. Зміни в харкотинні при різних захворюваннях. Діагностичне значення дослідження харкотиння.

Цитологічні дослідження

1. Цитологічна діагностика пунктатів органів і тканин, отримання пунктатів. Виготовлення і забарвлення препаратів.
2. Цитологічна діагностика запальних процесів і пухлин кісткової та хрящової тканини.
3. Цитологічна діагностика пухлин м'яких тканин.
4. Цитологічна діагностика пухлин шкіри.

Дослідження цереброспінальної рідини

1. Фізичні властивості, Хімічне та мікроскопічне дослідження цереброспінальної рідини.
2. Зміни цереброспінальної рідини при хворобах центральної нервової системи, черепно-мозковій травмі, пухлинах.

Дослідження рідини із серозних порожнин

1. Характеристика серозних порожнин. Фізико-хімічне дослідження рідин із серозних порожнин.
2. Диференціальна діагностика трансудату і ексудату. Діагностичне значення дослідження випоту.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

до вступного випробування

1. Значення клінічних лабораторних досліджень.
2. Правила техніки безпеки, охорони праці в галузі при проведенні лабораторних досліджень в КДЛ.
3. Структура, функції та організація роботи КДЛ. Обов'язки лаборанта.
4. Склад і функції крові.
5. Схема кровотворення.
6. Загальна характеристика клітин гранулоцитарного ряду та їх функції.
7. Загальна характеристика клітин агранулоцитарного ряду та їх функції.
8. Кількісні зміни лейкоцитів: лейкоцитоз, лейкопенія, діагностичне значення
9. Кількісні зміни лейкоцитів: нейтрофілоз, нейтропенія, діагностичне значення
10. Кількісні зміни лейкоцитів: еозинофілія, еозинопенія, діагностичне значення
11. Кількісні зміни лейкоцитів: базофілія, діагностичне значення
12. Кількісні зміни лейкоцитів: лімфоцитоз, лімфопенія, діагностичне значення

13. Кількісні зміни лейкоцитів: моноцитоз, моноцитопенія, діагностичне значення
14. Лейкоцитарна формула, її зсуви, діагностичне значення
15. Дегенеративні зміни лейкоцитів, діагностичне значення.
16. Еритроцитопоез і функції еритроцитів.
17. Кількісні зміни еритроцитів: еритроцитоз, еритропенія.
18. Морфологічні зміни еритроцитів, діагностичне значення.
19. Тромбоцитопоез і функції тромбоцитів.
20. Тромбоцитопенія та тромбоцитопатія.
21. Обладнання робочого місця для взяття крові.
22. Поняття про клінічний аналіз крові. Правила та послідовність взяття крові для клінічного аналізу.
23. Методика визначення ШОЕ, значення дослідження.
24. Визначення кількості еритроцитів у камері Горяєва.
25. Визначення гемоглобіну різними методами, значення дослідження.
26. Визначення колірного показника та інших індексів, діагностичне значення показників.
27. Визначення кількості лейкоцитів в камері Горяєва та на гемоаналізаторах. Значення дослідження.
28. Техніка виготовлення мазків крові, їх фіксація та забарвлення. Оброблення предметних стекол.
29. Лейкоцитарна формула. Морфологія різних видів лейкоцитів.
30. Визначення кількості тромбоцитів різними методами (за Фонію, на гемоаналізаторах). Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
31. Вікові зміни складу крові.
32. Визначення часу згортання крові та тривалості кровотечі. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
33. Особливості взяття та забарвлення крові на ретикулоцити.
34. Підрахунок ретикулоцитів. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
35. Визначення гематокриту різними методами. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
36. Визначення осмотичної резистентності еритроцитів. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
37. Анемія. Постгеморагічна анемія. Причини та особливості картини крові.
38. Залізодефіцитна анемія. Причини та особливості картини крові.
39. Апластична анемія. Причини та особливості картини крові.
40. Агранулоцитоз, види. Особливості картини крові.
41. Спадкова гемолітична анемія. Причини та особливості картини крові.
42. Набута гемолітична анемія. Причини та особливості картини крові.
43. Гемобластоз. Гострий лейкоз (мієлоїдний та лімфоїдний гострий лейкоз): стисла характеристика та лабораторна діагностика
44. Хронічний мієлолейкоз, його стадії. Особливості картини крові.

45. Справжня поліцитемія. Клінічні ознаки, особливості картини крові.
46. Хронічний лімфолейкоз: стисла характеристика та лабораторна діагностика; особливості картини крові.
47. Лімфогранулематоз. Особливості картини крові.
48. Групи крові. Характеристика аглютиногенів та аглютининів.
49. Важливість визначення груп крові людини. Визначення груп крові різними методами, оцінювання отриманого результату.
50. Причини помилок під час визначення груп крові.
51. Резус-фактор. Визначення, оцінювання отриманого результату.
52. Харкотиння. Правила збирання харкотиння та доставки його в лабораторію.
53. Фізичне дослідження харкотиння: кількість, колір, характер, консистенція, форма, патологічні домішки. Діагностичне значення.
54. Мікроскопічне дослідження харкотиння. Відбір матеріалу для виготовлення нативних препаратів та їх забарвлення для виявлення гемосидерину, мікобактерій туберкульозу та іншої мікрофлори.
55. Елементи харкотиння, їх диференціація.
56. Фільтраційно-реабсорбційно-секреторна теорія сечоутворення.
57. Склад сечі в нормі. Діагностичне значення зміни кількості, кольору, запаху, прозорості, реакції сечі та їх визначення.
58. Визначення густини сечі, діагностичне значення показника. Оцінка результатів дослідження за критерієм "норма/патологія".
59. Проведення проби Зимницького. Діагностичне значення.
60. Причини та види протеїнурії. Характеристика позаниркової протеїнурії.
61. Визначення наявності білка в сечі різними методами.
62. Характеристика ниркової та надниркової протеїнурії. Визначення кількості білка в сечі різними методами.
63. Причини та види глюкозурії. Характеристика функціональної глюкозурії. Визначення наявності глюкози в сечі різними методами.
64. Характеристика патологічної глюкозурії. Визначення кількості глюкози в сечі різними методами.
65. Кетонемія, кетонурія. Види кетонурії. Виявлення кетонових тіл в сечі.
66. Пігменти сечі. Фізіологія пігментного обміну. Визначення уробілінових тіл в сечі.
67. Значення визначення жовчних пігментів в сечі. Виявлення білірубину.
68. Причини та види гематурії. Виявлення кров'яного пігменту в сечі.
69. Мікроскопічне дослідження осаду сечі. Методика одержання осаду сечі та його мікроскопія. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
70. Види неорганізованого осаду сечі. Мікроскопія осаду сечі. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
71. Елементи організованого осаду сечі: лейкоцити, еритроцити та клітини епітелію. Оцінка результатів дослідження за критерієм "норма/патологія".
72. Сечові циліндри. Мікроскопія осаду. Оцінка результатів дослідження за критерієм "норма/патологія".

73. Кількісний метод дослідження осаду сечі за методом Нечипоренка. Правила збирання. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
74. Методи отримання шлункового вмісту: їх переваги та недоліки.
75. Склад шлункового вмісту в нормі та зміни його при патології. Визначення фізичних властивостей шлункового вмісту.
76. Хімічне дослідження шлункового вмісту. Дебіт-година та дефіцит хлоридної кислоти, оцінка ВАО, МАО, SAO. Оцінка результатів дослідження за критерієм "норма/патологія".
77. Визначення молочної кислоти, значення дослідження.
78. Мікроскопічне дослідження шлункового вмісту.
79. Виготовлення препаратів та їх мікроскопія. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
80. Методи отримання дуоденального вмісту: їх переваги та недоліки.
81. Фізичне дослідження дуоденального вмісту. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
82. Мікроскопія дуоденального вмісту. Морфологія елементів.
83. Склад калу в нормі. Фізичні властивості калу в нормі та при патології. Правила збирання матеріалу для дослідження та доставки його в КДЛ.
84. Хімічне дослідження калу. Визначення стеркобіліну, білірубіну, кров'яного пігменту тощо, їх діагностичне значення.
85. Мікроскопічне дослідження калових мас. Оцінка результатів за критерієм "норма/патологія".
86. Копрограма та її діагностичне значення.
87. Характеристика серозних порожнин. Механізм утворення випоту. Отримання його та правила доставки до лабораторії.
88. Загальна характеристика трансудату та різних видів ексудату.
89. Хімічне дослідження рідини із серозних порожнин, діагностичне значення.
90. Мікроскопічне дослідження випоту. Виготовлення препаратів та їх мікроскопія.
91. Диференціальна діагностика трансудату та ексудату.
92. Склад і фізіологічне значення спинномозкової рідини.
93. Фізичні властивості ліквору: кількість, колір, прозорість, реакція, густина. Виявлення фібринозної плівки.
94. Хімічне дослідження спинномозкової рідини. Визначення білка. Діагностичне значення.
95. Мікроскопічне дослідження ліквору. Діагностична цінність дослідження.
96. Профілактика СНІДу
97. Профілактика сироваткового гепатиту.
98. Основні правила техніки безпеки в КДЛ.
99. Види обліково-звітної документації.
100. Правила санітарно-протиепідемічного режиму в КДЛ.

Література:

1. Клінічна та лабораторна діагностика анемії : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» спеціальності «Технології медичної діагностики та лікування» / О. І. Залюбовська, Л. В. Карабут, Т. І. Тюпка та ін. Харків : ХНМУ, 2025. 92 с.
2. Лабораторна діагностика паразитарних інвазій : навч.-метод. посіб. для здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» спеціальності «Технології медичної діагностики та лікування» / О. І. Залюбовська, Т. І. Тюпка, М. Є. Березнякова та ін. Харків : ХНМУ, 2025. 168 с. (Ум. друк. арк. 10,5)
3. Клінічна лабораторна діагностика: підручник / Л.Є. Лаповець, Г.Б. Лебедь, О.О. Ястремська та ін., Вид. «Медицина», 2019, - 432С.
4. Клінічна та лабораторна імунологія / Підручник у 2 тт.Том 1/Під ред. Бабаджан В.Д., Кузнецова Л.В., Кравчун П.Г. та ін.-Київ:Медпринт, 2022. - 752 с.
5. Клінічна та лабораторна імунологія. Підручник Том 2. / Бабаджан В.Д., Кузнецова Л.В., Кравчун П.Г. та ін.-Київ:Медпринт, 2022. -600 с – М.,
6. Танасійчук І.С., Луньова Г.Г., Завадецька О.П., Олійник О.А., Кривенко Є.О., Колядінцев В.В. Підготовка та оцінювання компетентності персоналу клініко-діагностичних лабораторій відповідно до вимог міжнародних стандартів: монографія. Київ, 2019. – 71 с.
7. Залюбовська О.І., Зленко В.В., Авідзба Ю.Н., Литвиненко М.І. Організація роботи та забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму в лабораторно-діагностичних установах різного профілю , навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів, 2015, - 105с.

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Харківського національного
медичного університету

Валерій М'ЯСОЄДОВ
24 квітня 2026р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З КЛІНІЧНОГО МЕДСЕСТРИНСТВА
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 6, НРК 7 в 2026 році**

Харків
2026

Пояснювальна записка

Програму фахового іспиту з клінічного медсестринства складено для осіб, які вступають на навчання до Харківського національного медичного університету для здобуття ступеня освіти магістр за спеціальністю І5 «Медсестринство» на основі ОС «Бакалавр», ОС «Магістр» (ОКР «Спеціаліст») зі спеціальностей галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення».

Програма складається з таких розділів:

1. Порядок оцінювання результатів вступного випробування з клінічного медсестринства
2. Основні поняття, дефініції та історія становлення сестринської справи
3. Клінічне медсестринство у внутрішній медицині
4. Клінічне медсестринство в хірургії
5. Клінічне медсестринство в педіатрії
6. Клінічне медсестринство в акушерстві і гінекології
7. Клінічне медсестринство в інфекційній клініці
8. Література

Розділ 1. Порядок оцінювання результатів вступного випробування з клінічного медсестринства

Загальні положення

Екзаменаційний білет з основ клінічного медсестринства складається з 25 тестових завдань різних типів, на виконання яких відводиться 60 хвилин.

Загальна оцінка визначається як сума балів, яку вступник одержав, розв'язуючи всі 25 завдань, до яких додається 100 балів. Таким чином, ця оцінка може приймати значення в межах від 100 до 200 балів.

Критерії оцінювання

Кожне з тестових завдань оцінюється лише за умови його вірного розв'язання.

Структура оцінки:

Оцінювання завдань №№1-10: бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначенні вірної відповіді (відповідей). Кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 2 бали. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 20 балів ($10 \times 2,0 = 20$).

Оцінювання завдання №№11-20: бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначенні вірної відповіді. Кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 4 бали. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 40 балів ($10 \times 4,0 = 40$).

Оцінювання завдання №№21-25: бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначенні вірної відповіді. Кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 8 балів. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 40 балів ($5 \times 8,0 = 40$).

Таким чином, максимальна кількість балів за правильне виконання усіх тестових завдань може становити 100 балів, до яких додаються ще 100 балів.

Розділ 2. Основні поняття, дефініції та історія становлення сестринської справи в системі охорони здоров'я

2.1. Поняття про систему охорони здоров'я України. Історія розвитку сестринської справи.

Визначення поняття «сестринська справа». Значення сестринської справи для охорони здоров'я, її основні функції. Сестринська справа як предмет, його мета, завдання, місце серед інших дисциплін у системі медичної освіти.

Історія розвитку сестринської справи в світі та Україні (організація шпиталів у Запорізькій Січі, догляд за хворими і пораненими в монастирях). Андрій Крупинський – засновник медичної освіти в Україні. Міжнародне визнання діяльності Флоренс Найтінгейл (1820 - 1910). Товариство Червоного Хреста, його значення в створенні шкіл сестер милосердя.

2.2. Положення про медичну освіту. Система підготовки медсестер в Україні сьогодні, спеціалізація. Кваліфікаційна характеристика медичної сестри. Права і обов'язки медичної сестри. Система підвищення кваліфікації. Атестація професійного рівня, кваліфікаційні категорії.

2.3. Філософія, теорія, суть сестринської справи. Сестринська етика та деонтологія. Основні поняття, необхідні для визначення філософії сестринської справи: пацієнт, сестринська справа, навколишнє середовище і суспільство, здоров'я. Мета і задачі сестринської справи. Сестринська справа і суспільство. Деонтологія як частина сестринської етики.

2.4. Мистецтво спілкування в медсестринстві. Навчання в сестринській справі. Сестринська педагогіка. Спілкування як ефективний спосіб допомоги людям в адаптації до змін в житті у зв'язку з захворюванням. Самоконтроль медичної сестри при безсловесному спілкуванні (вираз обличчя, міміка, жести). Функції медичної сестри як викладача з питань, що стосуються стану здоров'я. Способи навчання: формальні і неформальні, індивідуальні і колективні. Організація та зміст навчання. Педагогічний такт. Оцінка якості та ефективності навчання.

Розділ 3. Клінічне медсестринство у внутрішній медицині

3.1. Організація та особливості роботи медсестри в терапевтичному відділенні та інших відділеннях соматичного профілю. Місце медсестри в лікувально-діагностичній та профілактичній роботі терапевтичних закладів. Маніпуляційна техніка медсестри в терапевтичному відділенні. Диспансеризація терапевтичних хворих.

3.2. Серцево-судинні захворювання. Синдроми стенокардії та кардіалгії. Гіпертонічна хвороба. Ішемічна хвороба серця. Серцеві аритмії. Порушення провідності. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.

3.3. Невідкладні стани в кардіології. Гіпертонічні та гіпотонічні кризи. Зупинка серця. Гострий інфаркт міокарду. Діагностика, невідкладна медична допомога.

3.4. Бронхолегеневі захворювання. Синдром задишки. Гострий бронхіт. Хронічне обструктивне захворювання легенів. Пневмонії. Класифікація, клініка, лікування, профілактика.

3.5. Бронхіальна астма. Синдром задухи. Класифікація, клініка, лікування. Невідкладна медична допомога при нападі бронхіальної астми.

3.6. Сполучнотканинні захворювання. Артралгічний синдром. Ревматизм. Ревматоїдний артрит. Остеоартроз. Клініка, діагностика, лікування.

3.7. Гострий та хронічний гастрит. Виразкова хвороба шлунка, дванадцятипалої кишки. Коліти. Ентерити. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування, профілактика. Ускладнення.

3.8. Дискінезії жовчовивідних шляхів. Хронічні гепатити і хронічні холецистити. Цирози печінки, печінкова недостатність. Класифікація. Клініка, лікування. Класифікація. Клінічні прояви, невідкладна допомога. Принципи лікування та сестринського догляду в стаціонарі.

3.9. Хронічна хвороба нирок. Дизурічний синдром. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.

3.10. Анемії. Гострий та хронічний лейкози. Класифікація. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.

3.11. Цукровий діабет. Етіологія, основні клінічні симптоми, ускладнення. Методи діагностики, лікування, профілактики. Дієтичне харчування.

3.12. Захворювання щитоподібної залози. Дифузний токсичний зоб. Етіологія, основні клінічні симптоми. Гіпотиреоз. Етіологія, основні клінічні симптоми. Клініка, діагностика, лікування, профілактика.

3.13. Анафілактичний шок. Етіологія. основні клінічні симптоми. Невідкладна допомога.

3.14. Застосування немедикаментозних методів лікування (санаторно-курортне, фітотерапія, лікувальна фізкультура тощо) в реабілітації хворих з терапевтичною патологією. Особливості роботи медсестри в санаторіях.

3.15. Особливості роботи медсестри в закладах паліативної допомоги.

Розділ 4. Клінічне медсестринство в хірургії

4.1. Місце медсестри в лікувально-діагностичній та профілактичній роботі хірургічних закладів. Функціональні обов'язки старшої медичної сестри. операційної сестри. Правові аспекти.

4.2. Хірургічна термінологія. Види хірургічних втручань. Передопераційна допомога та діагностика. Відпрацювання навичок розпізнавання гострих хірургічних захворювань. Маніпуляційна техніка медсестри в хірургічному відділенні. Інструментальний та лабораторний контроль стану хворого в хірургічному відділенні.

4.3. Хірургічний інструментарій, шовний матеріал. Основні принципи хірургічної допомоги. Хірургічна рана. Принципи дренирування та декомпресії.

4.4. Особливості роботи медичної сестри у передопераційному періоді. Хірургічний ризик. Підготовка хворого до операції. Функціональні обов'язки старшої операційної сестри.

4.5. Роль та місце медичної сестри в організації догляду і веденні післяопераційного періоду. Тактика медичної сестри при ранніх та пізніх післяопераційних ускладненнях. Парез кишечника.

4.6. Організація роботи в гнійному хірургічному відділенні. Загальна та локальна, специфічна та неспецифічна хірургічна гнійна інфекція. Клініка, діагностика, перша допомога, лікування. Інфекційний контроль хірургічних стаціонарів.

4.7. Особливості організації роботи медичних сестер в спеціалізованих хірургічних відділеннях.

4.7.1. Робота медичної сестри в хірургічному гастро-ентерологічному відділенні. Ушкодження стінки і органів черевної порожнини. "Гострий живіт", перитоніт. Хірургічні захворювання шлунка і дванадцятипалої кишки. Кишкова непрохідність. Гострий холецистит, жовчо-кам'яна хвороба. Гострий панкреатит. Черевні грижі. Запальні захворювання прямої кишки та навколокишкової клітковини: анальні тріщини, геморой, парапроктит, нориці відхідника і прямої кишки. Клінічні ознаки, діагностика і лікування. Догляд за хірургічними гастроентерологічними хворими.

4.7.2. Робота медичної сестри в торакальному відділенні. Забій, здавлення грудної клітки, перелом ребер, ключиці, закриті ушкодження органів грудної клітки, проникаючі і непроникаючі поранення, їх ускладнення; пневмо-, гідроторакс; гнійно-запальні захворювання плеври та легенів; опіки стравоходу, пухлини стравоходу: клініка, діагностика лікування. Особливості догляду.

4.7.3. Робота медичної сестри в нейрохірургічному відділенні. Вроджені та набуті захворювання черепа, головного та спинного мозку; відкрита і закрита черепно-мозкова травма, пошкодження спинного мозку та їх ускладнення; пухлини м'яких покривів черепа, кісток, головного та спинного мозку: клініка, діагностика лікування. Особливості догляду.

4.7.4. Робота медичної сестри в урологічному відділенні. Інструментальні та лабораторні дослідження хворих із травмами та захворюваннями сечостатевого органів. Ушкодження органів сечової системи: нирок, сечоводів, сечового міхура, сечівника; гнійно-запальні захворювання нирок і сечового міхура; сечокам'яна хвороба; захворювання передміхурової залози; пухлини нирок, сечового міхура; захворювання яєчок і статевих членів: клініка, діагностика лікування. Особливості догляду.

4.7.5. Робота медичної сестри в травматологічному та ортопедичному відділенні. Закриті травми м'яких тканин, вивихи, переломи кісток; синдром тривалого здавлювання: основні клінічні ознаки, надання першої допомоги, принципи лікування. Особливості догляду.

4.7.6. Робота медичної сестри в проктологічному відділенні. Застосування ректального дзеркала і ректороманоскопа, підготовка кишкового каналу до іригоскопії, колоноскопії. Заміна калоприймача, оброблення колостоми. Особливості догляду.

4.7.7. Особливості роботи медсестри з пацієнтами з хірургічною патологією обличчя та органів шиї. Пошкодження м'яких тканин обличчя та шиї; переломи та вивихи верхньої та нижньої щелепи; захворювання щитоподібної залози основні клінічні ознаки, надання першої допомоги, принципи лікування. Особливості догляду.

4.7.8. Особливості догляду за хворими з хірургічною патологією серця та судин. Вроджені та набуті вади серця; захворювання артерій, вен, посттромбофлебітичний синдром: клінічні ознаки, діагностика, лікування. Особливості догляду.

4.8. Особливості роботи медсестри під час реабілітаційного періоду.

4.9. Особливості роботи медсестри в закладах паліативної допомоги.

Розділ 5. Клінічне медсестринство в педіатрії

5.1. Організація та особливості роботи медсестри в педіатричному відділенні. Місце медсестри в лікувально-діагностичній та профілактичній роботі педіатричних закладів. Маніпуляційна техніка медсестри в педіатричному відділенні. Диспансеризація дітей.

5.2. Анатомо-фізіологічні особливості доношеної та недоношеної дитини та догляд за нею. Організація роботи медсестри у відділенні для новонароджених дітей та у відділенні для виходжування недоношених дітей.

5.3. Гострі розлади травлення, гострі респіраторні вірусні інфекції, дитячі інфекції, інші інфекційні хвороби, захворювання органів дихання, вроджені та набуті вади серця і судин, захворювання системи крові, хронічні захворювання печінки та жовчовивідних шляхів, захворювання нирок та сечовивідної системи, туберкульоз: клініка, діагностика, покази до госпіталізації, догляд у стаціонарі, невідкладна допомога.

5.4. Організація карантинних заходів, принципи лікування та догляду, покази до госпіталізації.

5.5. Невідкладна допомога на долікарському етапі при судомному, гіпертермічному, алергічному синдромах. Гостра дихальна і серцево-судинна недостатність. Штучна вентиляція легень. Закритий масаж серця.

5.6. Особливості харчування новонароджених та недоношених дітей. Значення харчування в розвитку патологічних станів у дітей (анемії, діатези). Лікувальне харчування дітей при різній соматичній патології.

5.7. Значення застосування немедикаментозних методів лікування (санаторно-курортне, фітотерапія, лікувальна фізкультура тощо) в реабілітації дітей з різною патологією. Особливості роботи медсестри в дитячих санаторіях.

5.8. Особливості роботи медсестри в дитячих садках, школах, дитячих будинках.

Розділ 6. Клінічне медсестринство в акушерстві і гінекології

6.1. Організація та особливості роботи медсестри в жіночій консультації та гінекологічному відділенні. Місце медсестри в лікувально-діагностичній та профілактичній роботі даних закладів. Акушерські операції. Види. Інструментарій. Маніпуляційна техніка медсестри в акушерстві і гінекології. Диспансеризація.

6.2. Акушерство як наука. Організація акушерської допомоги. Деонтологія медсестри в акушерстві. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим акушерського стаціонару.

6.3. Фізіологія вагітності. Діагностика вагітності. Гігієна вагітності. Харчування. Догляд за вагітною.

6.4. Фізіологічні пологи. Перебіг пологів, їх періоди, тривалість. Сестринський догляд за роділлею.

6.5. Перебіг фізіологічного післяпологового періоду. Догляд за породіллею.

6.6. Спільне перебування матері та новонародженого. Догляд за новонародженим. Грудне вигодовування

6.7. Патологія вагітності. Ранні гестози вагітних. Пізні гестози вагітних. Роль медсестри у профілактиці важких форм гестозів. Акушерські кровотечі та травми. Гіпоксія плода та асфіксія новонародженого. невідкладна допомога. Невідкладна допомога. Догляд за породіллею при патологічному перебігу післяпологового періоду (гнійно-септичні ускладнення, пологові травми)

6.8. Вагітність і пологи при екстрагенітальній патології. Принципи сестринського догляду.

6.9. Основні види гінекологічної патології. Особливості сестринського догляду за хворими. Гінекологічні захворювання, що потребують невідкладної допомоги. Сестринська тактика у цих випадках.

6.10. Консервативні методи лікування гінекологічних хворих. Малі та великі гінекологічні операції. Підготовка хворої та догляд за нею.

Розділ 7. Клінічне медсестринство в інфекційній клініці

7.1. Організація та особливості роботи медсестри в інфекційній клініці. Інструментарій. Маніпуляційна техніка медсестри.

7.2. Інфекційна безпека. Інфекційний контроль в ЛПЗ. Санітарно-протиепідемічний режим лікувально-профілактичних закладів. Види, методи і режими дезінфекції в ЛПЗ. Дезінфекційні ро

7.3. Інфекційний процес: визначення, способи передачі інфекції. Фактори, що впливають на схильність "господаря" до інфекції.

7.4. Проблеми внутрішньолікарняної інфекції. Значення дезінфекції та стерилізації виробів медичного призначення в профілактиці внутрішньолікарняної інфекції.

7.5. Основні методи діагностики та принципи терапії інфекційних хвороб. Черевний тиф. Паратиф А і В. Сальмонельоз. Ботулізм. Дизентерія. Холера. Вірусні гепатити. Лептоспіроз. Грип та інші ГРВІ. Ангіни. Дифтерія. Інфекційний мононуклеоз. Менінгококова інфекція. Висипний тиф. Хвороба Брілла. Чума. Сибірка. Правець. Сказ. ВІЛ-інфекція. СНІД. Протозойні коліти. Ангіни. Інфекційний мононуклеоз. Бешиха. Еризипелюїд. Геморагічні гарячки. Дитячі крапельні інфекції. Гельмінтози. TORCH-інфекції

Література

1. Медсестринство у внутрішній медицині: підручник / О.С. Сташишин, В.В. Стасюк, І.М. Бандура, І.В. Вібла та ін. — 5-е видання. —Київ. ВСВ «Медицина», 2023.- 496 с.

2. Медсестринство в психіатрії і наркології: підручник / І.І. Погорелов, С.Ю. Сезін. — 2-е вид. - К.: ВСВ «Медицина», 2013. — 352 с.

3. Основи медсестринства: підручник / В.М.Лісовий, Л.П. Ольховська, В.А.Капустник. – 3-е вид., переробл. і допов. – К.: ВСВ «Медицина», 2018. – 912 с.
4. Пасечко Н.В. Основи сестринської справи. – Київ, Укрмедкнига, 2021 – 544 с.
5. Клінічне медсестринство в інфектології: навчальний посібник / В.І. Бельдій, У.П. Весклярова, Т.В. Покровська, Л.Г. Вовк та ін.- Київ. ВСВ «Медицина», 2022.- 264 с.
6. Протоколи медичної сестри (фельдшера, акушерки) з догляду за пацієнтом і виконання основних медичних процедур та маніпуляцій / М.К. Хобзей, Чернищенко Т.І., Апшай В.Г. та ін.: - К.: ВСВ «Медицина», 2013. - 256 с.
7. Медсестринство в геронтології, геріатрії і паліативній медицині: [підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. I-III рівнів акредитації] / В.С. Тарасюк, Г.Б. Кучанська; ред. В.С. Тарасюк. — Київ: «Медицина», 2013. - 648 с.
8. Сестринська справа: підручник / Н.М. Касевич, І.О. Петрашев, В.В. Сліпченко та ін.; за ред. В. І. Литвиненка, Н.М. Касевич. - К.: Медицина, 2017. 3 видання- 816 с.
9. Теоретичні і практичні основи процесу сестринського догляду за пацієнтами : навч. посіб. / Р. О. Сабадишин, О. В. Маркович, Б. З. Чижишин [та ін.]. - Вінниця : Нова кн., 2020. - 237 с.
10. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: підручник / Н. М. Касевич. – 6-е вид. випр.. - К.: ВСВ «Медицина», 2008. - 424 с.
11. Медсестринство в неврології: підручник / Т.І. Кареліна, Н.М. Касевич. – 2-е вид. випр. - К.: ВСВ "Медицина", 2013. - 296 с.
12. Навчальний посібник з педіатрії: навчальний посібник / Н.О. Курдюмова, Т.Г. Поліщук, О.А. Пашко та ін. - К.: ВСВ «Медицина», 2013. - 208 с.
13. Громадське здоров'я і громадське медсестринство: підручник / Є.Я. Склярів, М.Б. Шегедин, Б.Б. Лемішко та ін.; за ред. Є.Я. Склярів – 3-е вид.- К.: «Медицина», 2011. - 224 с.
14. Обстеження та визначення стану здоров'я людини: підручник / І.Ф.Костенко. - К.: ВСВ «Медицина», 2014. - 280 с.
15. Назарова І.Б. Медсестринство в акушерстві: Підручник. - К.: «Медицина», 2008. - 224 с.
16. Медсестринство в гінекології: Навч. посібник. / Назарова І.Б., А.А. Пісарєв, О.В. Михайлов. - К.: «Медицина», 2007. - 152 с.
17. Антропова, Т. О. Медсестринство в сімейній медицині: підручник / Т. О. Антропова. - 3-е вид., випр. – К.: ВСВ "Медицина", 2012. - 488 с.
18. Основи догляду за дітьми. Техніка лікувальних процедур і маніпуляцій: навчальний посібник / В.С. Березенко, О.В. Тяжка, А.М. Антошкіна та ін. — 3-є видання. К.: ВСВ "Медицина".– 2023.- 207 с.
19. Медсестринська етика і деонтологія: підручник / Н. М. Касевич. - 2-е вид., стер. - К. : ВСВ "Медицина", 2010. - 200 с.

20. Сайт міністерства охорони здоров'я України. Розділ «Накази».
<https://moz.gov.ua/uk/nakazi-moz>

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Харківського національного
медичного університету

Валерій М'ЯСОЄДОВ
24 квітня 2026р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З ПСИХОЛОГІЇ**
**при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 6, НРК 7 в 2026 році**

Харків
2026

Пояснювальна записка

Загальні відомості. Прийом вступників для здобуття ступеня «Магістр» в галузі знань С «Соціальні науки, журналістика та інформація» за спеціальністю С4 «Психологія», освітньо-професійна програма «Клінічна психологія» на основі диплома бакалавра або магістра (ОКР спеціаліста) проводиться за результатами єдиного вступного іспиту та фахового іспиту. Фаховий іспит проводиться у формі тестування.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для опанування нормативних і варіативних дисциплін відповідно до програми підготовки фахівця за ОС «Магістр» за спеціальністю «Психологія».

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Для успішного засвоєння дисциплін, передбачених навчальним планом для підготовки за ОС «Магістр» вступники повинні мати базову вищу освіту за ОС «Бакалавр» або повну вищу освіту за ОС «Магістр», ОКР «Спеціаліст» та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі «Соціальні науки, журналістика та інформація».

Обов'язковою умовою також є вільне володіння державною мовою.

Порядок оцінювання результатів вступного випробування з психології

Загальні положення

Екзаменаційний білет містить 25 тестових завдань з психології. На виконання усіх тестових завдань відводиться 60 хвилин.

Завдання №№ 1-25 - тести закритого типу.

Кожне тестове завдання оцінюється лише за умови його правильного розв'язання!

Кількість балів за виконання тестових завдань з психології може скласти від 100 до 200 балів і визначається сумою балів за кожне правильно розв'язане завдання, доданою до 100 балів.

Критерії оцінювання

Бали за кожне завдання нараховуються при вирішенні лише однієї правильної відповіді у відповідності до складності завдань.

Структура оцінки:

Оцінювання тестових завдань №№ 1-10: кожне із правильно розв'язаних завдань оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 10 балів ($10 \times 1,0 = 10$).

Оцінювання тестових завдань №№ 11 -15: кожне із правильно розв'язаних завдань оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 25 балів ($5 \times 5,0 = 25$);

Оцінювання тестових завдань №№ 16-20: кожне із правильно розв'язаних завдань оцінюється в 6 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 30 балів ($5 \times 6,0 = 30$);

Оцінювання тестових завдань №№ 21-25: кожне із вірно розв'язаних

завдань оцінюється в 7 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 35 балів ($5 \times 7,0 = 35$).

Таким чином, максимальна кількість балів за правильне виконання усіх тестових завдань може становити 100 балів, до яких додаються ще 100 балів.

ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Об'єкт і предмет психології.
2. Психіка як об'єкт психології.
3. Психічні явища як предмет психології.
4. Основні категорії психології: психіка, свідомість, особистість, діяльність, спілкування, образ.
5. Структура та основні галузі психології.
6. Фундаментальна та прикладна психологія.
7. Процес розвитку особистості.
8. Біологічні та соціальні чинники психічного розвитку особистості.
9. Співвідношення понять «людина», «індивід», «особа», «особистість», «індивідуальність».
10. Вікові та індивідуально-типологічні особливості розвитку особистості.
11. Мотиви та мотивація особистості.
12. Потреби, інтереси, переконання та ідеали особистості.
13. Спрямованість особистості.
14. Мотивація навчальної діяльності.
15. Соціалізація особистості.
16. Цінності та ціннісні орієнтації особистості.
17. Розвиток психологічної думки у ХХ – на початку ХХІ століття.
18. Наукові дослідження в психології: проблема, мета, завдання, об'єкт і предмет.
19. Програма психологічного дослідження: структура та етапи.
20. Методи збирання психологічної інформації.
21. Особистість у життєвому та професійному просторі.
22. Психологічні особливості особистості вчителя та психолого-педагогічна майстерність.
23. Діяльність психологічної служби.
24. Сучасні теорії особистості.
25. Вольова сфера особистості та вольові якості.
26. Діяльність та її структура.
27. Увага: фізіологічні основи та види.
28. Спілкування: поняття та структура.
29. Відчуття та їх види.
30. Сприймання: загальна характеристика.
31. Пам'ять та основні види пам'яті.
32. Мислення: фізіологічні основи та види.
33. Основні розумові операції.

34. Уява: фізіологічні основи, види та типи.
35. Мова: психологічна специфіка, функції та види.
36. Емоції та емоційні стани.
37. Почуття та їх види.
38. Темперамент: типи та психологічна характеристика.
39. Характер та його фізіологічні основи.
40. Здібності та задатки.
41. Самоактуалізація в психології.
42. Розвиток особистості дошкільника у сучасній вітчизняній та зарубіжній психології.
43. Розвиток особистості молодшого школяра у сучасній вітчизняній та зарубіжній психології.
44. Проблеми розвитку підлітка у сучасній вітчизняній та зарубіжній психології.
45. Статева та гендерна ідентифікація особистості.
46. Розвиток особистості в юнацькому віці у сучасній психології.
47. Розвиток особистості на етапі дорослості.
48. Зріла особистість: психологічна характеристика.
49. Педагогічна психологія як галузь психологічної науки.
50. Основні напрями навчання в сучасній освіті.
51. Формування навчальної мотивації учнів.
52. Теорія навчання та види навчання.
53. Розвивальне навчання у вітчизняній освітній системі.
54. Психологічні особливості навчання школярів.
55. Гендерні відмінності у навчальній діяльності школярів.
56. Психологічні причини неуспішності школярів та шляхи їх подолання.
57. Принципи, цілі, засоби і методи виховання.
58. Індивідуальні особливості особистості.
59. Індивідуальні особливості когнітивних здібностей осіб різного віку.
60. Стили педагогічної діяльності.

Література

1. Балл Г. О. Психологія діяльності та навчання : навч. посіб. Київ : Либідь, 2020. 304 с.
2. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 1007 с.
3. Дуткевич Т. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 400 с.
4. Дуткевич Т. В. Загальна психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 388 с.
5. Карамушка Л. М. Психологія управління : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 312 с.
6. Коқун О. М. Психологія професійного становлення особистості : монографія. Київ : Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2020. 364 с.

7. Костюк Г. С. Психологія : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 568 с.
8. Максименко С. Д. Загальна психологія : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 272 с.
9. Максименко С. Д. Психологія особистості : підручник. Київ : КММ, 2021. 296 с.
10. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології : підручник. Київ : Алерта, 2020. 496 с.
11. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. Київ : Ліра-К, 2020. 564 с.
12. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник. Київ : Кондор, 2021. 468 с.
13. Панок В. Г. Практична психологія: теоретико-методологічні засади розвитку : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2020. 488 с.
14. Пометун О. І. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2021. 256 с.
15. Савчин М. В. Педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2020. 424 с.
16. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2020. 360 с.
17. Сергеєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 376 с.
18. Скрипченко О. В., Долинська Л. В., Огороднійчук З. В. Загальна психологія : підручник. Київ : Кондор, 2023. 576 с.
19. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості : навч. посіб. Київ : Каравела, 2021. 372 с.
20. Черезова І. О. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2020. 248 с.

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Харківського національного
медичного університету

Валерій М'ЯСОЄДОВ
24 квітня 2026р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З ОСНОВ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ**
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 6, НРК 7 в 2026 році

Харків
2026

Пояснювальна записка

Загальні відомості. Прийом вступників для здобуття ступеня «Магістр» в галузі І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення» за спеціальністю І6 «Технології медичної діагностики та лікування», спеціалізація І6.01 «Протезування-ортезування», ОПП «Протезування-ортезування» денної форми здобуття освіти (термін навчання – 1 рік 10 місяців) та за спеціальності І2 «Медицина», ОПП «Медицина» денної форми здобуття освіти (термін навчання – 4 роки 10 місяців). Фаховий іспит проводиться у формі тестування.

Мета вступного випробування полягає у з'ясуванні рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, необхідних для опанування нормативних і варіативних дисциплін відповідно до програми підготовки фахівця за ОС.

Вимоги до здібностей і підготовленості вступників. Для успішного засвоєння дисциплін, передбачених навчальним планом для підготовки за ОС «Магістр» вступники повинні мати базову вищу освіту за ОС «Бакалавр» та здібності до оволодіння знаннями, уміннями і навичками в галузі «Охорона здоров'я». Вступ на ОПП «Протезування-ортезування» передбачено на основі НРК6, НРК7 зі спеціальностей галузей знань 22 «Охорона здоров'я», 09 «Біологія», 13 «Механічна інженерія», 16 «Хімічна інженерія та біоінженерія», або за спеціальністю «Фізична культура і спорт», за напрямом 6.010203 «Здоров'я людини» (спрямування фізична реабілітація) за результатами ЄВІ та фахового іспиту.

Вступ на ОПП «Медицина» передбачено на основі НРК6 зі спеціальності 223 «Медсестринство», ОПП «Сестринська справа», «Лікувальна справа» (спеціальності 5.12010101 «Лікувальна справа», 5.12010102 «Сестринська справа») за результатами ЄВІ та фахового іспиту.

Обов'язковою умовою також є вільне володіння державною мовою.

Порядок оцінювання результатів вступного випробування з основ анатомії людини

Загальні положення

Екзаменаційний білет містить 25 тестових завдань з основ анатомії. На виконання усіх тестових завдань відводиться 60 хвилин.

Завдання №№ 1-25 – тести закритого типу.

Кожне тестове завдання оцінюється лише за умови його вірного розв'язання!

Кількість балів за виконання тестових завдань з основ анатомії може складати від 100 до 200 балів і визначається сумою балів за кожне вірно розв'язане завдання, доданою до 100 балів.

Критерії оцінювання

Бали за кожне завдання нараховуються при наданні лише однієї вірної відповіді у відповідності до складності завдань.

Структура оцінки:

Оцінювання тестових завдань №№ 1-10: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 10 балів ($10 \times 1,0 = 10$).

Оцінювання тестових завдань №№ 11-15: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 25 балів ($5 \times 5,0 = 25$).

Оцінювання тестових завдань №№ 16-20: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 6 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 30 балів ($5 \times 6,0 = 30$).

Оцінювання тестових завдань №№ 21-25: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 7 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 35 балів ($5 \times 7,0 = 35$).

Таким чином, максимальна кількість балів за правильне виконання усіх тестових завдань може становити 100 балів, до яких додаються ще 100 балів.

ТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

Тема 1. Будова тіла людини. Тканини організму людини, їх будова і функції. Органи, системи органів. Регуляторні системи організму людини.

Місце людини в органічному світі. Типи тканин організму людини (нервова; епітеліальні: покривний епітелій, залозистий епітелій; м'язові: посмугована скелетна, посмугована серцева, непосмугована / гладка;/ внутрішнього середовища (кров, лімфа, кісткова, хрящова, сполучні), їх функції. Суть нервової, гуморальної, імунної регуляцій. Значення понять і термінів: тканина, орган, фізіологічна система органів, функціональна система органів, нервова регуляція, гуморальна регуляція, імунна регуляція, гомеостаз.

Тема 2. Нервова регуляція. Нервова система людини. Нейрон – структурно-функціональна одиниця нервової системи. Рефлекторний принцип діяльності нервової системи. Рефлекторна дуга, її складові та функціонування. Центральна та периферична нервові системи. Будова та функції спинного і головного мозку. Вегетативна нервова система (симпатичний та парасимпатичний відділи). Вплив вегетативної нервової системи на діяльність організму.

Функції нервової системи. Принцип діяльності нервової системи. Структурні особливості відділів нервової системи. Функції спинного мозку, головного мозку та його відділів, соматичної нервової системи, вегетативної нервової системи. Розміщення і функціональне значення зон кори великих півкуль головного мозку. Значення понять і термінів: нейрон, нейроглія, нерв, нервовий центр, нервовий вузол, рефлекс, рефлекторна дуга, синапс, центральна нервова система, периферична нервова система, вегетативна нервова система, соматична нервова система, біла речовина, сіра речовина, мієлінова оболонка, медіатор, черепномозкові нерви, спинномозкові нерви, мозкові оболони, борозни, звивини.

Тема 3. Гуморальна регуляція. Ендокринна система людини.

Функції і будова ендокринної системи. Ендокринні залози (залози внутрішньої та змішаної секреції). Гормони та нейрогормони, їх вплив на процеси життєдіяльності. Функції залоз внутрішньої та змішаної секреції, наслідки їх порушення. Відмінності між нервовою і гуморальною регуляцією фізіологічних функцій організму.

Чинники гуморальної регуляції. Органи ендокринної системи, їх функції. Місце розташування ендокринних залоз в організмі людини. Особливості будови і функціонування ендокринних залоз. Наслідки гіпер- і гіпофункції ендокринних залоз. Роль нервової системи в регуляції ендокринних залоз. Значення ендокринної системи в підтримання гомеостазу й адаптації організму. Властивості гормонів. Принцип регуляції секреції гормонів. Значення понять і термінів: гормони, нейрогормони, ендокринні залози, гіпоталамо-гіпофізарна система.

Тема 4. Внутрішнє середовище організму людини. Кров. Лімфа. Внутрішнє середовище організму людини. Функції крові. Склад крові: плазма, форменні елементи (еритроцити, лейкоцити, тромбоцити). Групи крові системи АВО. Поняття про резус-фактор. Переливання крові. Зсідання крові. Склад і функції лімфи.

Складники внутрішнього середовища організму людини (кров, лімфа, тканинна /міжклітинна / рідина). Функції крові, лімфи. Склад крові, плазми крові, лімфи, тканинної / міжклітинної/ рідини. Мікроскопічна будова крові. Показники крові в нормі (вміст глюкози, гемоглобіну, число еритроцитів, лейкоцитів, швидкість осідання еритроцитів/ШОЕ/). Причини несумісності крові при переливанні. Правила переливання крові. Фізіологічна суть і значення зсідання крові. Фази зсідання крові. Фактори зсідання крові (тромбопластин, протромбін, фібриноген, вітамін К, іони кальцію). Механізми запобігання внутрішньосудинному згортанню крові. Органи кровотворення (червоний кістковий мозок, селезінка, лімфатичні вузли, тимус /вилочкова залоза/. Значення понять і термінів: резус-фактор, резус-конфлікт, донор, реципієнт, аглютинація, анемія, гемофілія, гемоліз.

Тема 5. Кровоносна та лімфатична системи людини. Будова кровоносної та лімфатичної систем. Кровообіг, його регуляція. Будова серця. Властивості серцевого м'яза. Серцевий цикл, його фази. Робота серця, її регуляція. Кровоносні судини, їх будова і функції. Велике та мале кола кровообігу. Артеріальний тиск. Лімфатична система, її будова та функції. Лімфообіг.

Особливості будови серцевого м'яза. Основні властивості серцевого м'яза (збудливість, провідність, скоротливість, автоматія / автоматизм/). Функції серцевих і венозних клапанів. Частота скорочення серця людини у стані спокою. Тривалість серцевого циклу та його фаз. Величина артеріального тиску крові в нормі. Значення кровообігу. Особливості і значення лімфообігу. Функції лімфатичних вузлів. Значення понять і термінів: кровообіг, кров'яний тиск, артеріальний тиск, артерії, вени, капіляри, коронарні судини, лімфатичні

капіляри, міокард, епікард, ендокард, перикард, провідна система серця, серцевий цикл, систола, діастола, пульс.

Тема 6. Імунітет. Імунна система людини. Імунітет, його види. Імунна система, її склад та особливості функціонування. Механізми взаємодії системи антиген-антитіло. Алергічні реакції. Поняття про імунокорекцію та імунотерапію. Профілактика інфекційних захворювань людини.

Функції імунної системи. Органи імунної системи (центральні – кістковий мозок, тимус; периферійні – селезінка, лімфатичні вузли, мигдалики, утворення лімфоїдної тканини), їх функції. Клітини імунної системи (В-лімфоцити, Т-лімфоцити, макрофаги), їх функції. Речовини із захисними властивостями (імуноглобуліни / антитіла/, інтерферони, лізоцим). Визначення понять і термінів: імунітет, специфічний імунітет, неспецифічний імунітет, природний імунітет, вроджений імунітет, клітинний імунітет, гуморальний імунітет, лікувальна сироватка, вакцина, антиген, антитіло, імунокорекція, імунодефіцити, імуномодулятори, аутоімунні процеси, алергія.

Тема 7. Дихання. Дихальна система людини. Будова і функції органів дихання. Процеси газообміну у легенях та тканинах. Дихальні рухи. Процеси вдиху та видиху. Нейрогуморальна регуляція дихання. Поняття про життєву ємність легень. Склад вдихуваного, видихуваного та альвеолярного повітря. Голосовий апарат та його функціонування.

Значення дихання. Етапи дихання. Будова і функції органів дихання (носова порожнина, носоглотка, гортань, трахея, бронхи, легені). Процеси дихання та їх регуляція. Основні показники дихання (частота, глибина дихання), їх величина у стані спокою. Складові і функції голосового апарату. Процес утворення голосу та звуків мови. Значення понять і термінів: дихання, газообмін, зовнішнє дихання, внутрішнє / тканинне дихання, повітроносні / дихальні шляхи, життєва ємність легень, дихальний об'єм, резервний об'єм, залишкове повітря, плевральна порожнина, дихальні м'язи, дихальні рухи, надгортанний хрящ, дихальний центр.

Тема 8. Травлення. Травна система людини. Будова та функції органів травлення. Травні залози (слинні, печінка, підшлункова). Травні соки. Будова і функції зубів. Травлення у ротовій порожнині, шлунку, кишечнику. Пристінкове травлення. Всмоктування. Регуляція процесів травлення.

Значення травлення. Функції травної системи. Процеси травлення та їх регуляція. Будова органів травлення, їх функції. Будова і значення зубів, зубна формула людини. Склад слини, шлункового, підшлункового, кишкового соків, жовчі. Особливості травлення у різних відділах травного тракту. Значення мікрофлори кишечника. Суть процесів ковтання, травлення, всмоктування. Роль травних залоз, ферментів у травленні. Значення понять і термінів: травлення, травний тракт, травні залози, травні соки, травні ферменти (пепсин, трипсин, хімотрипсин, ліпаза, амілаза, мальтаза), секреція, пристінкове травлення, всмоктування, перистальтика, очеревина, дванадцятипала кишка, порожня кишка, клубова кишка, сліпа кишка, апендикс, ободова кишка, пряма кишка, ковтальний центр.

Тема 9. Обмін речовин і перетворення енергії в організмі людини. Харчування і обмін речовин. Поняття про збалансоване / раціональне / харчування. Білковий, ліпідний, вуглеводний, водно-мінеральний обмін. Поняття якості питної води. Роль ферментів, АТФ у забезпеченні процесів метаболізму. Вітаміни, їх роль в обміні речовин. Порушення обміну речовин, пов'язані з нестачею чи надлишком надходження певних вітамінів. Нейрогуморальна регуляція процесів метаболізму.

Функціональне значення для організму людини білків, жирів, вуглеводів, вітамінів, води та мінеральних солей. Харчові й енергетичні потреби людини. Значення збалансованого харчування. Наслідки нестачі вітамінів. Значення понять і термінів: обмін речовин / метаболізм/, вітаміни, токсини, збалансоване / раціональне / харчування.

Тема 10. Виділення. Сечовидільна система людини. Будова і функції сечовидільної системи. Будова та функції нирок. Нефрон як структурно-функціональна одиниця нирок. Процеси утворення та виведення сечі, їх регуляція. Роль нирок у здійсненні водно-сольового обміну.

Значення виділення. Органи виділення продуктів обміну речовин. Органи та функції сечовидільної системи. Будова та функції нирок. Роль нирок у водно-сольовому обміні. Будова нефрону. Процеси утворення і виведення сечі, їх регуляція. Склад сечі. Значення понять і термінів: нефрон, кіркова речовина, мозкова речовина, фільтрація, реабсорбція, ниркова миска, ворота нирки, ниркова піраміда, антидіуретичний гормон / вазопресин/.

Тема 11. Шкіра. Терморегуляція. Будова та функції шкіри. Роль шкіри у виділенні продуктів метаболізму. Терморегуляція та роль шкіри у цьому процесі.

Функції шкіри. Складові шкіри, особливості їхньої будови. Похідні шкіри, шкірні залози, їх функції. Роль шкіри у виділенні продуктів метаболізму і регуляції температури тіла. Значення понять і термінів: епідерміс, дерма, підшкірна клітковина, меланін, терморегуляція.

Тема 12. Опорно-рухова система людини. Значення, функції, будова опорно-рухової системи. Хімічний склад, будова, ріст кісток. Типи з'єднання кісток. Будова скелета. Особливості скелета людини, зумовлені прямоходінням. М'язові тканини. Будова та функції скелетних м'язів. Основні групи скелетних м'язів. Механізм скорочення м'язів. Робота, тонус, сила та втома м'язів. Регуляція рухової активності.

Будова і функції опорно-рухової системи. Умови здійснення рухової функції. Особливості росту та вікових змін хімічного складу кісток. Функції основних груп скелетних м'язів. Значення фізичних вправ для правильного формування скелету і м'язів. Механізм скорочення та розслаблення скелетних м'язів. Причини розвитку втоми м'язів. Нервова регуляція рухової активності. Роль кори головного мозку в регуляції довільних рухів людини. Значення понять і термінів: окістя, компактна речовина кістки, губчаста речовина кістки, кісткова пластинка, остецити, остеон, червоний кістковий мозок, жовтий кістковий мозок, суглоб, зв'язки, сухожилки, фасція, міофібрили, актин, міозин, сила м'яза, м'язовий тонус, втома, постава, гіподинамія.

Тема 13. Сенсорні системи людини. Загальна характеристика сенсорних систем. Роль сенсорних систем у забезпеченні зв'язку організму із зовнішнім середовищем. Сенсорні системи зору, слуху, рівноваги, нюху, смаку, дотику, температури, болю. Рецептори, їх типи. Органи чуття як периферичні частини сенсорних систем. Будова та функції органів зору, слуху та рівноваги. роль рухової активності для збереження здоров'я.

Структура і загальний принцип роботи сенсорних системи Особливості будови та функції основних сенсорних систем. Процеси сприйняття: зображення предметів; світла; кольорів; звуків; рівноваги тіла; смаку; запахів; дотику; болю. Значення понять і термінів: сенсорні системи, сенсорна адаптація, органи чуття, рецептори, акомодація, короткозорість, далекозорість, астигматизм, дальтонізм, оптична система ока.

Тема 14. Вища нервова діяльність людини. Нервові процеси, їх показники. Безумовні і умовні рефлекси, інстинкти. Утворення умовних рефлексів. Формування тимчасових нервових зв'язків, їх значення для формування умовних рефлексів. Гальмування умовних рефлексів. Фізіологічні основи мовлення. Перша і друга сигнальні системи. Навчання. Пам'ять. Вища нервова діяльність людини та її основні типи.

Нервові процеси: збудження, гальмування. Показники нервових процесів: сила, рухливість, урівноваженість. Механізми формування рефлексів. Значення другої сигнальної системи. Особливості вищої нервової діяльності людини. Значення сну. Види сну. Роль кори головного мозку в мисленні. Значення понять і термінів: збудження, гальмування, інстинкт, безумовні рефлекси, умовні рефлекси, тимчасовий нервовий зв'язок, пам'ять.

Тема 15. Репродукція та розвиток людини. Будова статевої системи людини. Функції статевих залоз людини. Будова статевих клітини людини. Гаметогенез. Первинні та вторинні статеві ознаки. Періоди онтогенезу людини. Розвиток зародка і плода, функції плаценти. Розвиток дитини після народження.

Будова статевої системи людини. Функції статевих залоз, плаценти. Етапи гаметогенезу. Відмінності в будові і процесах формування чоловічих і жіночих гамет. Періоди онтогенезу людини. Етапи ембріонального та постембріонального розвитку людини. Первинні і вторинні статеві ознаки. Роль ендокринної системи в регуляції гаметогенезу, овуляції, вагітності, статевого дозрівання людини. Значення понять і термінів: вагітність, плацента, статеве дозрівання.

Література:

1. Анатомія та фізіологія людини : підруч. для студ. мед. вузів / П.І. Сидоренко, Г. О. Бондаренко, С. О. Куц. - 2-ге вид., випр. - К.: Медицина, 2009.

2. Біологія: комплексна підготовка до зовнішнього незалежного оцінювання / І. Барна, А. Павліченко. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2023. – 576 с.

3. Біологія: комплексне видання / О.А. Біда, С.І. Дерій, Л.І. Прокопенко та ін. – Київ: Літера ЛТД, 2022. – 488 с.
4. Тагліна О.В. Біологія. Інтерактивний довідник-практикум із тестами. Підготовка до ЗНО 2021. — Харків : Вид-во «Ранок», 2020.— 352 с.
5. Черкасов В.Г., Хмара Т.В., Макар Б.Г., Проняев Д.В. Анатомія людини. Чернівці: Мед.університет. 2012. 462 с. (підручник).

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Харківського національного
медичного університету

Валерій М'ЯСОЄДОВ
24 квітня 2026р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З ОСНОВ ЕКОНОМІКИ, ДЕРЖАВИ І ПРАВА
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 7 у 2026 році**

Харків
2026

Пояснювальна записка

Досягнення цілей, встановлених ВООЗ і МОЗ України, щодо належного медичного обслуговування населення, потребує підготовки кваліфікованих управлінських кадрів, здатних адаптуватися до сучасних умов господарювання та забезпечити досягнення цілей медичної реформи на усіх рівнях (країна, регіон, район, населений пункт, окремий заклад сфери охорони здоров'я). Означене, окрім іншого, виглядає неможливим без наявності необхідних знань і навичок з економіки, держави і права як основи прийняття зважених публічно-управлінських рішень.

Зважаючи на це актуалізується питання підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня освіти за спеціальністю D4 «Публічне управління та адміністрування», яке в ХНМУ реалізується у межах освітньо-професійної програми «Управління у сфері охорони здоров'я». Аби покращити результативність такого навчання, абітурієнти повинні володіти принаймні базовим рівнем знань і навичок з основ економіки, держави і права.

2 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальні положення

Екзаменаційний білет вступного випробування з основ результатів вступного випробування з основ економіки та держави і права складається з 25 тестових завдань закритого типу, які включають питання програми вступного випробування та мають різний рівень складності.

На виконання всіх тестових завдань відводиться 60 хвилин.

Критерії оцінювання

Завдання №№ 1-10 – тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді. Бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначенні вірної відповіді.

Завдання №№ 11-25 – тестові завдання з вибором кількох правильних відповідей. Бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначенні всіх вірних відповідей в завданні.

Структура оцінки:

Оцінювання завдань №№ 1-10: кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 3 бали. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 30 балів ($10 \times 3 = 30$).

Оцінювання завдань №№ 11-15: кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 3 бали. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 15 балів ($5 \times 3 = 15$).

Оцінювання завдань №№ 16-20: кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 25 балів ($5 \times 5 = 25$).

Оцінювання завдань №№ 21-25: кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 6 балів. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 30 балів ($5 \times 6 = 30$).

Загальна оцінка іспиту визначається як сума балів, які вступник одержав, розв'язуючи всі 25 завдань, до яких додається 100 балів. Таким чином, ця оцінка може приймати значення в межах від 100 до 200 балів.

3 ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1 Основи економіки

Економіка: сутність, види, складові, структура. Економічні потреби й інтереси суспільства. Ресурси. Засоби та витрати виробництва. Результати виробництва та проблема вибору в економіці. Власність в економічній системі. Товар і гроші. Макроекономічна рівновага. Економічний розвиток і зростання. Природа та фази економічного циклу. Вплив циклічних коливань на економіку. Зайнятість і безробіття. Міграція населення. Інфляція. Грошова система. Банківська система. Функції фінансів. Валютний курс. Бюджетна система. Державний борг. Товарний ринок. Ринок праці. Ринки факторів виробництва. Причини фіаско ринку. Теорія споживчого вибору. Корисність. Попит і пропозиція, їх еластичність. Монополія, олігополія, монополістична та досконала конкуренція. Види підприємств та їх об'єднань. Ознаки та організаційно-правові форми підприємницької діяльності. Життєвий цикл підприємств. Внутрішнє та зовнішнє середовище. Персонал, продуктивність та оплата праці. Основні фонди. Оборотні засоби. Маркетинг товарів/послуг. Інвестиції та інновації. Логістика. Собівартість продукції. Види і функції цін. Ціноутворення. Результати діяльності. Конкурентоспроможність. Економічна безпека.

Тема 2 Основи державної політики

Держава: сутність, значення, походження, ознаки та атрибути. Основні способи утворення держави. Ознаки сучасної держави. Функції держави та форми їх здійснення. Форма правління та її види. Форма державного територіального устрою та її види. Форма політичного режиму та її види. Законодавча, виконавча, судова влада й інші гілки державної влади. Державна політика: сутність та значення. Внутрішня та зовнішня державна політика. Монетарна політика. Фіскальна політика. Торговельна політика. Соціальна політика. Елементи механізму публічної політики. Етапи формування й реалізації публічної політики. Види та передумови аналізу публічної політики. Аналіз результатів реалізації публічної політики. Кар'єрний менеджмент. Ділові якості публічного службовця. Роль і значення лідерства в публічній службі. Делегування повноважень і відповідальності в діяльності управління. Стратегічне управління та управління змінами. Особливості прийняття та результати публічно-управлінських рішень.

Тема 3 Основи права

Система права та система законодавства. Джерела права. Правовий статус людини і громадянина. Правова поведінка та правопорушення. Загальні засади юридичної відповідальності. Конституція як основний закон суспільства і держави. Основи конституційно-правового статусу особи у сучасних державах. Конституційна система органів державної влади в Україні. Правоохоронні органи сучасних держав. Юридичні механізми введення та дії воєнного стану.

Обмеження прав і свобод громадян. Повноваження військових адміністрацій та правовий статус майна (реквізиція, вилучення). Право збройних конфліктів. Статус комбатантів, військовополонених і цивільного населення. Захист медичного і духовного персоналу. Воєнні злочини та міжнародна кримінальна відповідальність. Поняття цивільного права і його система. Цивільне законодавство України. Цивільні правовідносини. Підстави виникнення, зміни та припинення цивільних прав та обов'язків. Фізичні та юридичні особи. Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи. Право власності та його захист. Поняття, предмет, метод і система трудового права. Джерела, суб'єкти, основні принципи та функції трудового права. Трудовий договір. Трудова дисципліна та дисциплінарна відповідальність. Правові основи публічного управління. Адміністративно-правовий статус публічних службовців. Загальні засади адміністративної відповідальності. Антикорупційне законодавство: поняття корупції, запобігання конфлікту інтересів, фінансовий контроль (декларування), відповідальність за корупційні правопорушення. Поняття й система кримінального права. Кримінальна відповідальність та її підстави. Кримінальне правопорушення: склад і види. Особлива частина кримінального права, її система та значення.

4 СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану. Колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила. Київ: Вид-во Людмила, 2023. 704 с.
2. Антикорупція та доброчесність: навчально-методичний посібник. Київ, 2023. 305 с.
3. Бойчик І.М. Економіка підприємства: підручник. Київ: Кондор, 2016. 378 с.
4. Гапотій В.Д., Слишик О.А. Основи права: підручник. 2-ге вид. зі змін. і доп. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2019. 882 с.
5. Економіка підприємства: підручник / під заг. ред. Л.Л. Ковальської, І.В. Кривов'язюка. Київ: Кондор, 2020. 700 с.
6. Каменева Н.М., Косич М.В., Александрова О.Ю., Мозгова О.Т. Мікроекономіка: навчальний посібник. Харків: Вид-во УкрДУЗТ, 2022. 305 с.
7. Краснокутська Н.С., Нащекіна О.М., Замула О.В. та ін. Менеджмент: навчальний посібник. Харків: Друкарня Мадрид, 2019. 231 с.
8. Крестовська Н.М. та ін. Теорія держави і права: навчальний посібник. Одеса: Вид-во МГУ, 2021. 193 с.
9. Крупська Л.П., Тимченко І.Є., Чорна Т.І. Економіка (профільний рівень): підручник для 11 класів закладів загальної середньої освіти. Харків: Ранок, 2019. 256 с.
10. Лозинська Т.М., Іваніна О.В., Щетініна Т.О. Публічне управління: навчальний посібник. Полтава: ТОВ «АСМІ», 2023. 186 с.
11. Макаренко М.І., Семененко Т.О., Петрушенко Ю.М. Макроекономіка: підручник. 2-ге вид., перероб. Суми: Вид-во СумДУ, 2021. 307 с.
12. Маркетинг: навчальний посібник / за ред. Н.Р. Іванечко. Тернопіль:

Вид-во ЗУНУ, 2021. 180 с.

13. Мартин О.М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі: навчальний посібник. Львів: Вид-во ЛДУ БЖД, 2021. Ч. I. 271 с.

14. Медичне право: підручник / [кол. авт.]. Ужгород, 2021. 720 с.

15. Міжнародне гуманітарне право: навчальний посібник / за заг. ред. О. Мартиненка. Київ; Одеса: Фенікс, 2023. 236 с.

16. Основи права: навчальний посібник / Упоряд.: О.В. Турута. Харків: Вид-во ХНУРЕ, 2019. 108 с.

17. Павлов К.В., Лялюк А.М., Павлова О.М. Маркетинг: теорія і практика: підручник. Луцьк: Волинь-поліграф, 2022. 408 с.

18. Правознавство: підручник / [кол. авт.]. Черкаси, 2019. 686 с.

19. Романюк М.Д., Івасишин О.І., Репела Н.П., Татунчак Я.І. Економічна теорія: навчальний посібник. Івано-Франківськ: Нова Зоря, 2011. 609 с.

20. Рязанов М.Ю., Чувакова Г.М. Основи права: навчально-методичний посібник. Одеса: Юридика, 2023. 174 с.

21. Сенишин О.С., Кривешко О.В. Маркетинг: навчальний посібник. Львів: Вид-во ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 347 с.

22. Сумець О.М. Стратегічний менеджмент: підручник. Харків: Вид-во ХНУВС, 2021. 208 с.

23. Теорія держави і права: підручник / за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків: Вид-во ХНУВС, 2018. 416 с.

24. Тополевський Р.Б., Федіна Н.В. Теорія держави і права: навчальний посібник. Львів: Вид-во ЛьвДУВС, 2020. 268 с.

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Харківського національного
медичного університету

Валерій М'ЯСОЄДОВ
24 квітня 2026р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З ОСНОВ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 7 у 2026 році**

Харків
2026

Пояснювальна записка

Програма фахового іспиту з «Основ громадського здоров'я» до магістратури зі спеціальності І9 «Громадське здоров'я» галузі знань І «Громадське здоров'я» укладена відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньої професійної програми підготовки фахівців.

Навчальна дисципліна «Основи громадського здоров'я» передбачає опанування: *біостатистики*, що передбачає визначення та аналіз основних біостатистичних показників та критеріїв на принципах доказової медицини; *статистики здоров'я населення* на основі аналізу комплексу медичних показників: демографічних, захворюваності, інвалідності, фізичного розвитку;

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сучасні принципи доказової медицини, теоретичні та методичні основи біостатистики, закономірності здоров'я населення.

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Загальні положення

Екзаменаційний білет складається з 25 тестових завдань з основ громадського здоров'я, які включають питання всіх п'ятидесяти трьох тем програми вступного випробування. Задання №№ 1-25 – тесті закритого типу. Тестові завдання мають різний рівень складності:

1. Завдання №№ 1-20 – тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді.

2. Завдання №№ 21-25 – тестові завдання з вибором кількох правильних відповідей.

На виконання цих тестових завдань відводиться 60 хвилин.

Критерії оцінювання

Кількість балів за виконання тестових завдань з основ громадського здоров'я може складати від 100 до 200 балів і визначається сумою балів за кожне вірно розв'язане завдання, доданою до 100 балів. Кожне тестове завдання оцінюється лише за умови його вірного розв'язання.

Структура оцінки:

Оцінювання тестових завдань №№ 1-10: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 10 балів ($10 \times 1,0 = 10$).

Оцінювання тестових завдань №№ 11-15: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 5 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 10 балів ($5 \times 5,0 = 25$).

Оцінювання тестових завдань №№ 16-20: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 6 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 10 балів ($6 \times 5,0 = 30$).

Оцінювання тестових завдань №№ 21-25: кожне із вірно розв'язаних завдань оцінюється в 7 балів. Максимальна кількість балів за правильне виконання цих тестових завдань може становити 10 балів ($7 \times 5,0 = 35$).

Таким чином, максимальна кількість балів за виконання усіх тестових завдань може становити 100 балів, до яких додаються ще 100 балів.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Розділ 1. БІОСТАТИСТИКА

Тема 1. Соціальна медицина та громадське здоров'я як наука. Біостатистика як методологічна основа аналізу та оцінки здоров'я населення та системи охорони здоров'я. Соціальна медицина та громадське здоров'я – наука, яка вивчає закономірності здоров'я населення та систему його охорони. Методологія аналізу та оцінки популяційного здоров'я. Визначення понять «біостатистика», «доказова медицина», «клінічна епідеміологія». Основні етапи розвитку біостатистики. Видатні вчені та їх внесок у розвиток біостатистики. Основні принципи доказової медицини. Тріада доказової медицини. Теорія і практика доказової медицини. Доказова медицина та якість проведення клінічних досліджень. Поняття про кінцеві результати. Доказова медицина та якість надання медичної допомоги. Стандартизація медичної допомоги: клінічні протоколи, стандарти та рекомендації.

Тема 2. Методичні основи організації статистичних досліджень. Типи даних. Методи збирання статистичного матеріалу. Методологічні основи, форми та способи статистичного спостереження та збору даних. Точність спостережень. Типи даних, якісні та кількісні дані. Використання різних шкал вимірювання: абсолютна, порядкова, інтервальна, відношень. Методи збирання статистичного матеріалу: безпосередня реєстрація, вкопіювання, опитування. Види опитувальників, їх характеристика. Маркетингові та соціологічні опитування, види запитань при анкетуванні, проблеми організації опитувань в охороні здоров'я.

Тема 3. Організація та планування статистичних досліджень. Теорія та поняття статистичного спостереження, етапи його проведення. Планування статистичного дослідження. Мета та завдання дослідження. Джерела статистичної інформації. Об'єкт дослідження, одиниця спостереження. Види досліджень за обсягом: вибіркові та суцільні. Поняття про генеральну та вибіркову сукупність. Вимоги до формування вибіркової сукупності. Види вибірки. Види досліджень за часом: одномоментні, динамічні (проспективні та ретроспективні).

Тема 4. Складання програм статистичних досліджень. Програма статистичного спостереження. Макет реєстраційного знаку. Групування статистичних даних, методи, значення. Види групувань, принципи побудови статистичних групувань та класифікацій. Співставність статистичних групувань. Поняття про багатомірні класифікації. Кодування та шифрування даних. Програма розробки та зведення статистичного матеріалу. Статистичні таблиці, їх характеристика, види, правила побудови макету таблиці. Методичні основи читання та аналізу таблиць.

Тема 5. Відносні величини. Поняття про статистичні показники, їх види, форма представлення. Абсолютні дані, відносні величини, їх практичне значення. Види відносних величин (інтенсивні, екстенсивні, відносною інтенсивності, співвідношення, наочності), методика їх розрахунку та методичні основи застосування для аналізу даних. Поняття та види структури медико-біологічних даних, структурні зміни, особливості їх аналізу.

Тема 6. Графічні методи аналізу. Графічні методи аналізу даних. Види діаграм (лінійні, стовпчикові, внутрішньостовпчикові, секторні, радіальні, картограми та картодіаграми, правила їх побудови, коректність використання. Сучасні методи графічного зображення, інфографіка, анімація діаграм, інтерактивні діаграми.

Тема 7. Середні величини та показники варіації. Середні величини в клінічних та епідеміологічних дослідженнях, їх практичне значення. Елементи та характеристики варіаційних рядів. Середні величини: їх види, методи розрахунку, особливості використання. Поняття варіації, її значення. Мінливість параметрів сукупності, методи оцінки. Абсолютні показники варіації (амплітуда, середнє квадратичне відхилення) та відносні показники варіації (коефіцієнти варіації та детермінації), їх оцінка. Міри варіації, поняття про закони розподілу, їх види, характеристики. Оцінка нормальності розподілу, «вистрибуючі» варіанти. Правило «трьох сигм», його практичне використання.

Тема 8. Метод стандартизації. Проблеми співставлення статистичних показників в неоднорідних сукупностях. Види методів стандартизації: прямий, опосередкований, зворотній. Характеристика етапів методу стандартизації. Формулювання нульової гіпотези. Вибір та розрахунок стандарту. Розрахунок очікуваних чисел. Розрахунок стандартизованих показників. Перевірка нульової гіпотези, оцінка результатів. Практичне значення методу стандартизації.

Тема 9. Оцінка вірогідності результатів дослідження. Характеристика та аналіз статистичних помилок. Оцінка вірогідності отриманих результатів. Поняття про внутрішню та зовнішню валідність. Рівень значущості статистичних критеріїв. Нульова та альтернативна гіпотези. Перевірка гіпотез. Помилка I-го та II-го роду. Типові помилки на етапах проведення досліджень. Випадкова та систематична помилка. Середня похибка середньої та відносної величини, довірчий інтервал. Оцінка вірогідності різниці: t-критерій Ст'юдента, методика розрахунку, його оцінка, типові помилки використання. Парні та множинні порівняння. Критерій Н'юмена-Кейлса, критерій Т'юкі. Точний критерій Фішера. Особливості використання непараметричних критеріїв: Манна-Уїтні, Крускала-Уолліса.

Тема 10. Параметричні методи оцінки вірогідності. Вибіркове спостереження як джерело статистичної інформації. Середня похибка середньої та відносної величини, довірчий інтервал. Оцінка вірогідності різниці: t-критерій Ст'юдента, методика розрахунку, його оцінка. Особливості використання на малих вибірках. Таблиця Ст'юдента.

Тема 11. Непараметричні методи оцінки вірогідності. Обґрунтування випадків використання непараметричних методів оцінки, їх значення. Види порівнюваних сукупностей, їх характеристика. Аналіз та оцінка результатів у пов'язаних сукупностях, критерій знаків, критерій Вілкоксона. Перевірка статистичної гіпотези для незалежних вибірок. Аналіз якісних ознак. Таблиці спряженості. Критерій Хі-квадрат, його оцінка та практичне застосування.

Тема 12. Кореляційно-регресійний аналіз. Вивчення зв'язку між кількісними змінними. Поняття про функціональний та кореляційний зв'язок.

Сила та напрям зв'язку. Види коефіцієнтів кореляції. Коефіцієнт лінійної кореляції Пірсона, його оцінка, характеристика. Непараметричні методи оцінки зв'язку – ранговий коефіцієнт кореляції Спірмена. Парні та множинні коефіцієнти кореляції. Регресійний аналіз, коефіцієнт регресії, рівняння регресії. Використання регресійного аналізу для прогнозування.

Тема 13. Ряди динаміки та їх аналіз. Основні правила побудови та аналізу динамічних рядів при вивченні динаміки медико-біологічних явищ. Рівні ряду. Види рядів динаміки: прості та складні, інтервальні та моментні. Основні показники аналізу динамічних рядів: абсолютний приріст, темп росту/зниження, темп приросту. Основні прийоми обробки динамічного ряду з метою визначення тренду. Методи вирівнювання динамічних рядів: найменших квадратів; змінної середньої, усереднення по лівій і правій стороні; збільшення інтервалів. Прогнозування на основі екстраполяції рядів динаміки.

Тема 14. Епідеміологічні дослідження в охороні здоров'я, їх класифікація. Емпіричні та експериментальні дослідження. Сучасне поняття про епідеміологію. Класифікація епідеміологічних досліджень. Порівняльна характеристика різних видів дослідження, оцінка ступеню доказовості їх результатів. Ретроспективні та проспективні дослідження. Емпіричні дослідження (описові та аналітичні). Описова епідеміологія: опис окремого випадку та серії випадків. Аналітичні епідеміологічні дослідження. Когортні дослідження та дослідження випадок-контроль.

Тема 15. Дизайн епідеміологічних досліджень: випадок-контроль, когортні, рандомізовані клінічні дослідження. Дизайн епідеміологічних і клінічних досліджень. Етика проведення досліджень. Види дизайну. Види контролю. Сліпота дослідження. Необхідний розмір вибірки. Вибір об'єкту та одиниць дослідження. Критерії включення та виключення. Поняття рандомізації та стратифікації.

Тема 16. Скринінгові тести: характеристика та основні вимоги. Поняття про фактори ризику. Скринінг. Оцінка результатів скринінгу. Вимоги до скринінгових тестів. Чутливість та специфічність скринінгового тесту. Зв'язок чутливості і специфічності. Поняття про ROC-аналіз. Прогностичні чинники та чинники ризику, їх значення та можливості використання. Визначення показників ризику в дослідженні «випадок-контроль». Абсолютний, відносний та додатковий популяційний ризик: методика розрахунку та оцінка. Поняття про шанси в епідеміології. Визначення показника відношення шансів в когортному дослідженні: методика розрахунку та оцінка.

Тема 17. Фактори ризику. Методика розрахунку показників ризиків та їх оцінка. Фактори ризику. Показники ризику: абсолютний, відносний та додатковий популяційний ризик. Шанси. Показник відношення шансів. Методика розрахунку та оцінка.

Тема 18. Скринінг. Методика оцінки чутливості та специфічності скринінгових тестів. Скринінг. Вимоги до скринінгових тестів. Чутливість та специфічність скринінгового тесту: методика розрахунку та оцінка.

Тема 19. Огляд сучасних методів статистичного аналізу

(дисперсійний, багатофакторний, кластерний). Поняття про одно факторний дисперсійний аналіз (ANOVA) та багатофакторний аналіз (MANOVA). Аналіз виживання пацієнтів (методика Каплана-Мейера). Поняття про кластерний аналіз.

Тема 20. Інформаційне забезпечення епідеміологічних та клінічних досліджень. Систематичні огляди та мета-аналіз. Медична інформація: її складові, проблеми пошуку інформації. Бази даних літератури, медичні бібліотеки. Узагальнення результатів клінічних досліджень. Аналітичні огляди. Поняття про мета-дані. Систематичні огляди та мета-аналіз. Кокранівське співробітництво: історія створення та діяльність.

Тема 21. Медична статистика, роль в аналізі здоров'я населення та діяльності системи охорони здоров'я. Електронний документообіг. Медична статистика: теоретичні основи, предмет і зміст, завдання, розділи. Принципи побудови та діяльності медико-статистичної служби України. Центр медичної статистики. Інформаційні потоки в системі медичної статистики. Обліково-звітна документація. Діяльність інформаційно-аналітичних відділів закладів охорони здоров'я. Поняття про електронний документообіг в охороні здоров'я.

Тема 22. Бази даних про здоров'я населення. Організація та проведення статистичних досліджень в громадському здоров'ї. Бази даних про здоров'я населення (європейська та вітчизняна бази даних «Здоров'я для всіх»): дизайн, наповнення, можливості. Науково-дослідна діяльність в громадському здоров'ї в Україні та за кордоном.

Тема 23. Використання знань з біостатистики в повсякденній практиці лікаря. Програмне забезпечення статистичних досліджень та порядок представлення наукових робіт. Місце та роль біостатистики у медичній освіті та роботі практикуючого лікаря. Огляд основних пакетів статистичної обробки даних (Excel, Access, Statistica, Stata, SPSS, SAS): переваги, недоліки, можливість доступу, проблеми опанування. Види наукових робіт (тези, стаття, методичні рекомендації, монографія, підручник, дисертаційна робота). Порядок представлення наукових робіт: оформлення, публікація, виступ, презентація.

РОЗДІЛ 2. ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я

Тема 24. Громадське здоров'я, функції та послуги. Громадське здоров'я як наука та предмет викладання. Основні терміни та визначення, історія створення системи громадського здоров'я. Основні оперативні функції громадського здоров'я. Основні послуги громадського здоров'я. Сучасний розвиток системи громадського здоров'я в Україні і світі. Інфраструктура громадського здоров'я.

Тема 25. Епіднагляд та оцінка стану здоров'я і благополуччя населення. Система епіднагляду за хворобами. Моніторинг захворюваності і поширеності хвороб. Реєстри інфекційних і неінфекційних захворювань. Моніторинг захворювань та показників здоров'я матерів і дітей, психічного здоров'я, соціального здоров'я. Реєстри екологічно обумовлених захворювань, професійно обумовлених захворювань. Епіднагляд за травмами. Діагностування

здоров'я місцевих громад, виявлення прогалин, нерівностей в здоров'ї, потреб для планування дій.

Тема 26. Здоров'я населення: основні детермінанти. Цільові підходи до визначення поняття «здоров'я»: загальнофілософський, індивідуальний теоретичний, індивідуальний практичний, популяційний. Здоров'я населення як умовне статистичне поняття. Методи вивчення здоров'я. Показники здоров'я населення: демографічні (народжуваність, смертність, середня очікувана тривалість життя); фізичного розвитку; захворюваності; інвалідності. Провідні групи чинників, що впливають на здоров'я населення: рівень і спосіб життя людей, стан навколишнього середовища, біологічні чинники, доступність і якість медичної допомоги. Особливості здоров'я різних статевовікових, професійних груп населення. Стратегії громадського здоров'я щодо збереження здоров'я.

Тема 27. Медико-соціальні проблеми демографічних процесів. Демографія як наука. Джерела інформації. Динаміка чисельності та складу населення в різних регіонах світу, країнах і в Україні. Статевий та віковий склад населення. Природний рух населення. Народжуваність, показники та чинники, що впливають на народжуваність. Сучасні тенденції та регіональні особливості народжуваності в Україні та світі. Загальна смертність, її провідні причини в різних регіонах, окремих країнах і в Україні, статевовікові та територіальні особливості. Смертність немовлят (малюкова смертність). Значення показника для оцінки стану здоров'я населення, рівня соціально-економічного благополуччя та розвитку суспільства. Провідні причини смертності немовлят. Середня очікувана тривалість життя, визначення поняття. Методика визначення показника, його динаміка в різних регіонах світу, окремих країнах і в Україні.

Тема 28. Методика вивчення та оцінка основних демографічних показників природного руху населення. Аналіз демографічної ситуації. Документи, які використовуються для вивчення природного руху населення. Порядок реєстрації народжень в Україні. Сутність понять «живонародження», «мертвонародження», «смерть плода». Методика визначення та оцінка загального та спеціального показників народжуваності. Загальна смертність. Порядок реєстрації випадків смерті в Україні. Методика вивчення смертності, визначення загального та спеціальних показників, їх значення та оцінка. Структура причин смертності. Природний приріст населення. Зміни чисельності населення. Механічний та природний рух населення. Депопуляція. Аналіз регіональних особливостей та динаміки демографічних показників. Оцінка демографічної ситуації.

Тема 29. Аналіз складу населення за віком, статтю, місцем проживання. Значення вивчення вікового складу населення. Тип вікової структури населення (прогресивний, регресивний, стаціонарний) та його зміни. «Вікова піраміда». Статеві диспропорції: причини та наслідки. Урбанізація населення як соціально-економічна проблема.

Тема 30. Старіння населення. Аналіз показників СОТЖ та демографічного навантаження. Проблеми, пов'язані зі старінням населення. Середня очікувана тривалість життя населення, в т.ч. чоловіків і жінок в

Україні і світі, її динаміка. Показник демографічного навантаження. Трудовий потенціал країни.

Тема 33. Життя як цінність. Ставлення до смерті та помирання як моральна проблема. Формування ставлення до життя як до людської цінності. Психологічна та духовна підтримка у прагненні до життя, визначення смерті як природного процесу в старості чи при хворобі. Забезпечення достойного завершення земного життя. Морально-етичні аспекти відношення до природної смерті та евтаназії.

Тема 31. Методика вивчення та оцінка показників малюкової смертності. Порядок реєстрації смертності немовлят (малюкової). Методика визначення показників загальної, неонатальної, ранньої неонатальної, пізньої неонатальної, постнеонатальної смертності немовлят. Оцінка співвідношення показників смертності немовлят та неонатальної смертності. Перинатальна смертність. Провідні причини малюкової смертності в різні вікові періоди першого року життя. Основні групи чинників, що впливають на формування рівнів малюкової смертності (біологічні, екологічні, медико-організаційні, спосіб життя).

Тема 32. Методика вивчення та оцінка чинників, що впливають на здоров'я населення. Класифікація чинників ризику, які впливають на здоров'я. Методичні підходи до вивчення чинників, які визначають рівні здоров'я населення та його окремих контингентів. Особливості вивчення впливу чинників: соціально-економічних, соціально-біологічних, екологічних і природно-кліматичних, медико-організаційних. Застосування методів біостатистики (похідні та середні величини, метод стандартизації, кореляційно-регресійний аналіз, параметрична та непараметрична оцінка вірогідності результатів досліджень, бальна, рейтингова оцінка).

Тема 33. Захворюваність населення як медико-соціальна проблема. Поняття про захворюваність, мета її вивчення, особливості в Україні та світі. Медико-соціальне значення захворюваності як провідної причини тимчасової та стійкої втрати працездатності, смертності. Вплив захворюваності на потреби населення в забезпеченні медичною допомогою, на здоров'я майбутніх поколінь. Економічні витрати, пов'язані з захворюваністю, в т.ч. з захворюваністю на соціально значущі та небезпечні хвороби. Методи вивчення захворюваності, можливості застосування окремих методів, їх переваги та недоліки. Чинники, що впливають на повноту даних про захворюваність в залежності від методів її вивчення. Міжнародна статистична класифікація хвороб, травм і причин смерті, принципи її побудови та значення. Види захворюваності, які вивчаються в Україні. Відмінності в показниках захворюваності міського та сільського населення, різних вікових і статевих груп. Інвалідність, як показник здоров'я населення, її медико-соціальне значення.

Тема 34. Методика вивчення та оцінка показників загальної захворюваності. Вивчення захворюваності за даними звертань по медичну допомогу. Методика визначення показників первинної захворюваності та поширеності захворювань, їх оцінка. Динаміка показників загальної та

первинної захворюваності, регіональні особливості.

Тема 35. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності на найважливіші соціально значущі захворювання. Хвороби системи кровообігу, онкологічні, нервово-психічні захворювання, цукровий діабет, туберкульоз, ВІЛ-інфекція/СНІД, травматизм, алкоголізм, наркоманії та токсикоманії як медико-соціальні проблеми. Провідні чинники, що впливають на поширеність захворювань. Динаміка основних показників. Травматизм, як медико-соціальна проблема, види травматизму, облік випадків, динаміка показників, вікові та статеві особливості в регіонах світу і в Україні.

Тема 36. Методика вивчення та оцінка показників захворюваності з тимчасовою втратою працездатності. Листок непрацездатності як джерело інформації для вивчення захворюваності з тимчасовою втратою працездатності. Показники: число випадків та днів втрати працездатності на 100 працюючих, середня тривалість випадку. Поглиблене вивчення захворюваності робітників в залежності від стажу, професії, умов праці.

Тема 37. Методологічні основи дослідження тягаря хвороб. Значення результатів для системи громадського здоров'я. Визначення переліку хвороб, організація постійного моніторингу. Набір показників (DALE, HALE), що характеризують глобальний тягар хвороб: методика розрахунку та оцінка. Значення результатів дослідження тягаря хвороб для системи громадського здоров'я. Поліпшення здоров'я найменш соціально захищених верств населення. Заходи щодо зменшення захворюваності та смертності від найбільш поширених захворювань в Україні та Європі.

Тема 38. Медико-соціальні аспекти інвалідності. Методика розрахунку та аналіз показників інвалідності. Інвалідність як показник здоров'я населення. Порушення функцій організму, що призводять до інвалідності. Групи інвалідності. Причини інвалідності. Класи хвороб, що зумовлюють основні причини інвалідизації населення. Показники інвалідності: загальна інвалідність (контингенти інвалідів), первинна інвалідність (інвалідизація). Структура причин загальної та первинної інвалідності. Травматизм, як причина інвалідності дитячого та дорослого населення. Інвалідність серед дитячого та дорослого населення. Регіональні особливості та динаміка показників інвалідності.

Тема 39. Комплексна оцінка здоров'я населення. Показники здоров'я населення. Основні джерела інформації при вивченні здоров'я населення. Критерії та групи здоров'я. Комплексна оцінка індивідуального здоров'я. Оцінка якості життя. Комплексна оцінка здоров'я населення. Інтегральні показники комплексної оцінки здоров'я населення: коефіцієнт життєстійкості населення; індекс людського розвитку. Показники системи оцінки здоров'я населення ВООЗ (Summary Measures of Population Health): показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на інвалідність – DALE (disability-adjusted life expectancy); показник очікуваної тривалості життя, відкоригований на здоров'я – HALE (health-adjusted life expectancy).

Тема 40. Аналіз показників фізичного розвитку. Характеристика фізичного розвитку як показника здоров'я населення. Визначення поняття

«фізичний розвиток», його генетична та соціальна обумовленість. Біологічний розвиток та морфо-функціональний розвиток. Методи оцінки фізичного розвитку. Регіональні особливості та динаміка показників фізичного розвитку.

Тема 41. Забезпечення стратегічного керівництва в інтересах здоров'я і благополуччя. Стратегічне керівництво: визначення, ключові положення. Типи стратегічного керівництва в інтересах здоров'я. Вектори розвитку. Загальнодержавний підхід. Принцип участі всього суспільства. Набір інструментів здійснення політики. Політична участь і лідерство. Стратегічне планування послуг громадського здоров'я, планування політики і моніторинг її здійснення.

Тема 42. Методологія аналізу причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони. Перешкоди на шляху забезпечення необхідних умов для підтримки індивідуального здоров'я. Соціальна нерівність як причина незадовільного доступу до медичної допомоги та соціальної підтримки. Аналіз причин соціальної нерівності щодо здоров'я та його охорони. Шляхи поліпшення стану здоров'я усіх прошарків населення.

Тема 43. Екологічне громадське здоров'я. Забезпечення захисту здоров'я населення, у т.ч. безпеки довкілля, праці, харчових продуктів тощо. Екологічне громадське здоров'я. Складові життєвого середовища людей: природне середовище (довкілля), соціальне середовище (соціум) та техногенне середовище (побутове та виробниче). Основні джерела загроз для здоров'я індивідуума чи спільноти. Захист життєвого середовища людей. Створення «зони комфорту» для повноцінного життя. Значення міжсекторальної співпраці та міжнародного співробітництва для захисту життєвого середовища людей.

Тема 44. Надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я. Біотероризм. Глобальні загрози міжнародному здоров'ю в XXI столітті. Надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я: наслідки зміни клімату, епідемії, масові враження хімічними речовинами, радіаційні катастрофи. Міжнародна безпека у сфері громадського здоров'я. Роль ВООЗ в організації сповіщення та швидкого реагування в надзвичайних ситуаціях. Концепція міжнародного здоров'я, актуальні проблеми міжнародного здоров'я на прикладі Європейського регіону. Біотероризм - глобальна загроза міжнародному здоров'ю. Біологічна зброя. Стратегія системи громадського здоров'я щодо скорочення ризиків використання біологічної зброї та негативних наслідків.

Тема 45. Стреси і конфлікти. Механізми захисту людей від дій стресу. Стреси і конфлікти як причина неінфекційних захворювань. Психогігієна як основа профілактики.

Тема 46. Морально-етичні та правові аспекти втручання в охороні здоров'я. Розвиток репродуктивної медицини. Штучне запліднення, сурогатне материнство, донація гамет: морально-етичні аспекти. Роль репродуктивної медицини у вирішенні проблеми низької народжуваності. Морально-етичні та правові аспекти трансплантації.

Тема 47. Профілактика та міжсекторальне співробітництво в системі громадського здоров'я. Профілактика в системі громадського здоров'я: популяційна, групова, індивідуальна. Первинна, вторинна та третинна

профілактика. Промоція здоров'я, як профілактичний напрямок діяльності системи охорони здоров'я. Міжнародні програми щодо забезпечення профілактичної діяльності системи охорони здоров'я. Цільові профілактичні програми боротьби з найбільш соціально значущими захворюваннями: ішемічна хвороба серця, гіпертонічна хвороба, цукровий діабет, туберкульоз, злоякісні новоутворення. Роль міжсекторального співробітництва в підвищенні ефективності та дієвості профілактичних заходів.

Тема 48. Скринінгові програми раннього виявлення хвороб та чинників ризику. Скринінг як профілактична технологія. Скринінгові програми раннього виявлення хвороб та чинників ризику, їх використання.

Тема 49. Інформаційно-роз'яснювальна діяльність (адвокація) як складова частина медичної профілактики. Інформування суспільства, осіб, які приймають рішення, політиків про існуючі і потенційні загрози для здоров'я, проблеми зі здоров'ям, потреби в профілактичних заходах. Мистецтво і техніка інформування, впливу та мотивування людей, закладів, аудиторій стосовно важливих питань детермінант здоров'я. Завдання та зміст роботи центрів громадського здоров'я, їх структурних підрозділів, взаємодія з іншими закладами охорони здоров'я. Розробка профілактичних стратегій щодо захисту і зміцнення здоров'я, зменшення негативного впливу детермінант на стан здоров'я населення. Профілактичні програми і стратегії профілактики захворювань.

Тема 50. Промоція здоров'я. Види, форми та методи. Методи та засоби медико-гігієнічного навчання та виховання населення, їх особливості в різних закладах охорони здоров'я. Визначення понять «промоція здоров'я», «здоровий спосіб життя», «профілактика». Види профілактики. Значення формування здорового способу життя для збереження та зміцнення здоров'я населення. Провідні чинники способу життя, які впливають на стан здоров'я населення. Напрями формування здорового способу життя. Розробка анкет для вивчення чинників, що впливають на стан здоров'я населення. Складання плану лекцій.

Тема 51. Комунікація та соціальна мобілізація в інтересах здоров'я. Прес-релізи та зв'язок із засобами масової інформації. Значення комунікації в питаннях збереження і зміцнення здоров'я. Форми комунікацій. Комунікаційні канали. Значення зв'язків із громадськістю та засобами масової інформації. Проблеми та можливі помилки. Прес-реліз в громадському здоров'ї – важлива форма донесення медичної інформації до широкого загалу: правила складання та використання.

Тема 52. Інформатизація громадського здоров'я. Медичні інформаційні системи в світі та в Україні. Інформаційні технології в світовій системі охорони здоров'я. Медичні інформаційні системи: збереження інформації, швидкий доступ до інформації, взаємообмін інформацією, проведення статистичного аналізу зведених даних, скорочення часу роботи персоналу та зменшення кількості помилок. Термінологічні стандарти та рубрифікатори. Комплексна автоматизація медичних закладів. Електронний документообіг. Електронна карта пацієнта.

Тема 53. Візуалізація й ефективне представлення даних про здоров'я.

Поширення і використання результатів. Ефективне представлення даних про здоров'я. Традиційні форми представлення даних у вигляді діаграм та таблиць. Візуалізація даних за допомогою сучасних технологій: інфографіка, анімація, інтеракція. Форми представлення: плакати, листівки, буклети, презентації, фільми.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Громадське здоров'я : підручник / Грузева Т.С., Лехан В.М., Огнев В.А. та ін. ; за заг. Ред. Т.С.Грузевої. Вінниця : Нова Книга, 2023. – 616 с.
2. Соціальна медицина, громадське здоров'я: навч. посіб.: у 4 т., / за заг. ред. В.А.Огнева. Харків: ХНМУ, 2023. Т. 2. Громадське здоров'я. 324 с..
3. Соціальна медицина, громадське здоров'я: навч. посіб.: у 4 т., / за заг. ред. В.А.Огнева. Харків: ХНМУ, 2023. Т. 1. Біологічна статистика. 316 с.
4. Біостатистика: підручник / Грузева Т.С., Лехан В.М., Огнев В.А. та інш.; за заг. ред. Грузевої Т.С. – Вінниця: Нова Книга, 2020. – 384 с.
5. Oxford Textbook of Global Public Health, 6 edition. Edited by Roges Detels, Martin Gulliford, Quarraisha Abdool Karim and Chorh Chuan Tan. – Oxford University Press, 2017. – 1728 p.

Додаткова література

1. Board Review in Preventive Medicine and Public Health. Gregory Schwaid. - ELSEVIER., 2017. – 450 p.
2. Donaldson`s Essential Public Health, Fourth Edition. [Liam J. Donaldson](#), [Paul Rutter](#) – CRC Press, Taylor&Francis Group, 2017 – 374 p.
3. Збірник тестових завдань до державного випробувань з гігієни, соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я / В.Ф.Москаленко та ін. за ред.: В.Ф.Москаленка, В.Г.Бардова, О.П.Яворовського. – Вінниця: Нова Книга, 2012. –200с.
4. Біостатистика / За загальної редакцією члена кореспондента АМН України, проф. В.Ф.Москаленка. – Книга плюс, 2009. – 184с.
5. Социальная медицина и организация здравоохранения / под общ. ред. Ю.В. Вороненка, В.Ф. Москаленко. – Тернополь : Укрмедкнига. 2000. – С. 23-32.
6. Епідеміологічні методи вивчення неінфекційних захворювань / В.М. Лехан, Ю.В. Вороненко, О.П. Максименко та ін. – Д.:АРТ-ПРЕС, 2004. – 184 с.
7. Методи соціальної медицини / під ред. О.М. Очеретько, О.Г. Процек. – Вінниця: Тезис, 2007. – 410 с.
9. Тестові завдання з соціальної медицини, організації охорони здоров'я та біостатистики: Навч. посібник для студентів медич. ф-тів / За ред. В.А. Огнева. – Харків: Майдан, 2005. – 304 с.

Інформаційні ресурси

1. Всесвітня організація охорони здоров'я www.who.int
2. Кохрейнівський центр доказової медицини www.cebm.net
3. Кохрейнівська бібліотека www.cochrane.org
4. Національна медична бібліотека США – MEDLINE

www.ncbi.nlm.nih.gov/PubMed

5. Канадський центр доказів в охороні здоров'я www.cche.net

6. Центр контролю та профілактики захворювань www.cdc.gov

7. Центр громадського здоров'я МОЗ України www.phc.org.ua

8. Українська база медико-статистичної інформації «Здоров'я для всіх»:
<http://medstat.gov.ua/ukr/news.html?id=203>

9. Журнал British Medical Journal www.bmj.com

10. Журнал Evidence-Based Medicine www.evidence-basedmedicine.com

**Міністерство охорони здоров'я України
Харківський національний медичний університет**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор Харківського національного
медичного університету

Валерій М'ЯСОЄДОВ
24 квітня 2026р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
З ОСНОВ ПЕДАГОГІКИ
при вступі на навчання до ХНМУ для здобуття ОС «Магістр»
на основі НРК 7 у 2026 році**

Харків
2026

Пояснювальна записка

Програма вступного іспиту з «Основ педагогіки» до магістратури зі спеціальності «Освітні науки» укладена відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньої професійної програми підготовки фахівців.

Дана програма розподілена за розділами: «Основи педагогіки», «Історія і теорія педагогіки», «Методи дослідження у педагогіці», «Прикладні засади освіти, навчання, виховання та розвитку особистості».

1. Порядок оцінювання результатів вступного випробування з основ педагогіки

Загальні положення

Екзаменаційний білет з основ педагогіки складається з 25 тестових завдань різних типів, на виконання яких відводиться 60 хвилин.

Загально оцінка екзамену визначається як сума балів, які вступник одержав, роз'язуючи всі 25 завдань, до яких додається 100 балів. Таким чином, ця оцінка може приймати значення в межах від 100 до 200 балів.

Критерії оцінювання

Кожне з тестових завдань оцінюється лише за умови його вірного розв'язання.

Структура оцінки:

Оцінювання завдань 1-20: бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначення вірної відповіді. Кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 3 бали. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 60 балів ($20 \times 3,0 = 60$).

Оцінювання завдань 21-25: бали за кожне завдання нараховуються лише при зазначення вірної відповіді. Кожне із вірно розв'язаних тестових завдань оцінюється в 8 балів. Максимальна кількість балів за виконання цих завдань може становити 40 балів ($5 \times 8,0 = 40$).

Таким чином, максимальна кількість балів за виконання усіх тестових завдань може становити 100 балів, до яких додаються ще 100 балів.

2. РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Педагогіка у структурі сучасних наук

1. Педагогіка в системі наук про людину. Об'єкт, предмет, функції та завдання педагогіки.

2. Основні категорії педагогіки: освіта, навчання, виховання, формування, розвиток, самоосвіта, самовиховання, саморозвиток.

3. Структура та основні галузі педагогіки.

Загальні закономірності розвитку і соціалізації особистості

1. Процес розвитку особистості. Біологічні (вродженість, спадковість) та соціальні (соціалізація, середовище, діяльність та виховання).

2. Співвідношення понять «індивід», «особистість» та «індивідуальність».
3. Характеристика особистості учня як суб'єкта освітнього процесу.
4. Гра, навчання, праця як види діяльності. Діяльність учня в освітньому процесі та її види. Сутність та характеристика навчальної діяльності школяра.
5. Принципи навчання і виховання як основні механізми соціалізації та розвитку особистості учня.

3. Розділ 2. ІСТОРІЯ І ТЕОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

Педагогічна думка XVII - початок XX ст.

1. Педагогічна теорія Я.А. Коменського.
2. Проблеми розвитку особистості у педагогічній спадщині Г.Сковороди.
3. Кордоцентризм у психолого-педагогічних поглядах П.Юркевича.
4. «Вільне виховання» в педагогічній системі М. Монтесорі.
5. М. Грушевський про українську мову й українську школу.
6. Антропоцентризм як провідна ідея творчості К.Ушинського.
7. О.Лазурський: вчення про нахили та обдарованість особистості.
8. Полікультурність – головний принцип педагогічної позиції М.Драгоманова.

Педагогічна думка XX – початку XXI ст.

1. Неофройдизм (Е. Фромм, Е. Еріксон).Класичний біхевіоризм (Дж. Уотсон, І. Павлов, Б.Скіннер) та необіхевіоризм (А. Бандура). Гуманістична психологія (А. Маслоу, К. Роджерс, В. Франкл, І. Ялом). Генетична психологія Ж.Піаже.
2. Ідеї педагогічної психології у працях С. Балея.
3. Г. Костюк про навчально- виховний процес та психічний розвиток учнів.
4. Гуманістична педагогіка В. Сухомлинського.
5. С. Френе: школа успіху і радості.
6. Вальдорфська школа: ідея цілісного виховання (Р. Штайнер).
7. Концепсія соціально- особистісного виховання А. Макаренка.
8. Теорія вчинку В. Роменця.
9. Виховний ідеал Г. Вщенко.
10. Система української освіти: принципи, види, рівні освіти, типи закладів освіти (згідно із Законом України «Про освіту» (чинна редакція).

4. РОЗДІЛ 3. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЦІ

Планування та забезпечення якості дослідження

1. Наукові дослідження в педагогіці: різновиди, проблема, мета, завдання, об'єкт, предмет.
2. Програма дослідження: структура, вимоги до її складання, етапи дослідження. Гіпотези дослідження: теоретичні, емпіричні, статистичні.
3. Вибірковий метод: генеральна сукупність, вибірка, основні вимоги до формування вибірки, методи формування.

4. Якість інформації: репрезентативність, валідність, надійність.

Методи збирання інформації

1. Спостереження: види, переваги і недоліки, роль спостерігача.
2. Експеримент: види (констатувальний, формувальний, природний, лабораторний) та основні етапи проведення.
3. Поняття «тестування». Види тестів: проєктивні тести, тести дослідження особистості, тести пізнавального розвитку, тести досягнень, педагогічне тестування.
4. Методи опитування. Анкетування (поштові, пресові, ой-лайн, експертні, індивідуальні, групові) Анкета: види питань, методичні вимоги до композиції анкети та до формування питань. Інтерв'ювання.
5. Експертні опитування (метод експертної оцінки): пошук, відбір та підготовка експертів. Види і процедури опитування.
6. Соціометрія: процедура застосування та інструментарію (анкета, шкали)
7. Аналіз продуктів діяльності. Аналіз документів.

Методи аналізу емпіричних даних

1. Вимірювання: визначення, види, рівні.
2. Описова статистика. Кількісний та якісний аналіз даних.
3. Аналіз кореляційного зв'язку між двома змінними. Коефіцієнти кореляції.

5. РОЗДІЛ 4. ПРИКЛАДНІ ЗАСАДИ ОСВІТИ, НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Освіта і навчання особистості

1. Дидактика як теорія освіти і навчання: її сутність, основні категорії. Парадигми освіти і навчання (гуманістична, особистісно-орієнтована, компетентнісна, рефлексивна).
2. Процес навчання: сутність і зміст, двосторонній характер, функції (освітня, виховна, розвивальна), структурні елементи навчання (мета, завдання, зміст, методи, засоби, форми організації навчання, його результати). Навчання, учіння, наuczіння.
3. Поняття про базові принципи навчання та їх характеристика.
4. Зміст освіти в сучасній школі: сутність та основні поняття. Знання, уміння, навички, компетентності.
5. Структура навчально-пізнавальної діяльності учнів (сприймання – осмислення – розуміння – узагальнення – закріплення). Пізнавальний інтерес, умови його розвитку у навчанні. Етапи та рівні засвоєння знань.
6. Методи навчання. Їх характеристика та класифікації за: джерелом інформації (словесні, наочні, практичні); характером пізнавальної діяльності (пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, пошукові); логікою пізнання (індуктивні, дедуктивні, традуктивні). Загальні вимоги до вибору методів навчання.

7. Засоби навчання: їх ознаки, функції та характеристика. Технічні засоби навчання (візуальні, аудіальні, аудіовізуальні, мультимедійні, інформаційно- комунікаційні).

8. Види навчання (пояснювальне-ілюстративне, проблемне, програмоване, індивідуальне, інтегроване, диференційоване, ігрове, дистанційне). Компетентнісний підхід у навчанні.

9. Форми організації навчально-пізнавальної діяльності учнів: фронтальна, групова, кооперативна, колективна, парна, індивідуальна.

10. Урок як форма організації навчання. Типи і структура уроків за дидактичною метою. Вимоги до підготовки вчителя до уроку.

11. Активні (соціально-психологічні) форми організації освітнього процесу, їх різновиди: тренінг, диспут, ділова гра, круглий стіл, олімпіада, конкурс, виставка учнівської творчості.

12. Позаурочні форми навчання: факультативні заняття, просемінари, практикуми, секції, навчальні екскурсії, предметні гуртки, додаткові групові, індивідуальні заняття, домашня навчальна робота учня.

13. Поняття про контроль навчання, його функції. Види, форми і методи контролю. Рівні навчальних досягнень учнів та їх характеристика. Критерії і норми оцінювання успішності учнів. Поточне, тематичне та підсумкове оцінювання.

14. Поняття і види педагогічних технологій (розвивальні, проектні, проблемні, ігрові, інтерактивні).

15. Педагогіка партнерства: педагогічно доцільна (суб'єкт-суб'єктна) взаємодія, концептуальні основи та принципи. Рівні та форми організації партнерської взаємодії.

Виховання особистості

1. Сутність і структура процесу виховання, його мета і завдання. Поняття виховного впливу та взаємовпливу.

2. Принципи процесу виховання. Характеристика основних принципів виховання.

3. Зміст процесу виховання. Системний підхід у структуруванні змісту національного виховання. Основні напрями національного виховання (моральне, громадянсько-патріотичне, розумове, естетичне, фізичне, валеологічне, трудове, екологічне, статево-гендерне, правове, економічне).

4. Самовиховання: сутність, методи і прийоми. Педагогічне керівництво самовихованням учнів. Концепція особистісно-орієнтованого виховання.

5. Методи виховання. Групи методів: формування свідомості особистості; організації діяльності і формування досвіду суспільної поведінки; стимулювання поведінки і діяльності; контролю, самоконтролю та самооцінки у вихованні.

6. Форми організації процесу виховання: позаурочна, позакласна та позашкільна виховна робота. Масові, групові та індивідуальні форми виховної роботи. Колективні творчі справи.

7. Виховна взаємодія «вчитель-учень». Партнерство школи і сім'ї у вихованні учнів. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Форми і методи роботи школи з батьками учнів.

8. Учнівське самоврядування, його види. Органи учнівського самоврядування. Демократичне управління і лідерство в учнівському самоврядуванні. Формальні та неформальні групи учнів.

Особистість у життєвому та професійному просторі

1. Професійна діяльність: поняття та етапи професіоналізації (професійне самовизначення, професійне навчання, професійна адаптація, професійне становлення, професійна реалізація, завершення професійної діяльності). Вчитель як суб'єкт професійної діяльності.

2. Особистість вчителя та його педагогічна майстерність. Мотивація та стимулювання професійної діяльності (за ієрархією потреб А Маслоу). Професійне (емоційне) вигорання педагога.

3. Спілкування в педагогічній діяльності. Складові спілкування (комунікативна, перцептивна, інтерактивна). Бар'єри педагогічного спілкування.

4. Конфлікт і конфліктна ситуація. Види конфліктів (внутрішньо особистісний, міжособистісний, внутрішньо груповий, між груповий). Конфлікти в освітньому середовищі. Стили поведінки в конфлікті (суперництво, уникнення, компроміс, співпраця, пристосування).

5. Профілактика (психологічна просвіта, недопущення дискримінації, матеріальне та моральне заохочення, дотримання корпоративної культури) та розв'язання (досягнення компромісу чи співпраці) педагогічних конфліктів. Медіація як форма врегулювання конфлікту.

6. Девіантна поведінка особистості. Поняття та види (позитивна і негативна) девіацій. Суїцидальна та залежна поведінка. Булінг. Мобінг. Ейджизм. Рівні девіантної поведінки. Соціальні та психологічні чинники девіантної поведінки. Профілактика девіантної поведінки: просвіта, соціальна реклама, корекційні програми, створення ситуації успіху.

7. Управління в системі освіти. Управлінська діяльність. Лідерство, керівництво, супровід. Типологія лідерства. Стили керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний). Корпоративна (організаційна) культура.

6. Література

1. Варій М.Й. Основи психології і педагогіки : навч. пос. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. Й. Варій, В. Л. Ортинський. – Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2016. – 548 с.

2. Дичківська М.І. Інноваційні педагогічні технології: Практикум. Київ: «Слово», 2013. 448с.

3. Педагогіка : навч. посібн. / Н. П. Волкова. - 4-е вид., стереотипне. - Київ : Академ видав, 2012. - 616 с.

4. Педагогіка вищої школи : навч. посіб./З. В. Рябова, І. І. Драч, Н.О. Приходькіна, Н. В. Любченко [таін.] ; Ун-т менедж. освіти НАПН України. –

Київ, 2017. – 316 с.

5. Педагогіка та психологія вищої школи : навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, І. С. Сабатовська-Фролкіна, Н. В. Альохіна, Н. В. Шварп. – Х. : НФаУ, 2019. – 234с.

6. Фіцула М. М. Педагогіка: Навч. посібник. – Академ видав, 2014. – 456 с. – (Серія «Альма-матер»)

7. Чепіль М., Дудник Н. Педагогічні технології: навч. посібник. Київ: ВЦ «Академ видав», 2012. 224 с

8. Чиксентмихайи М. Педагогіка: Базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів. – Х. : Фоліо, 2020. – 576 с.